

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

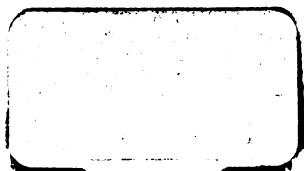
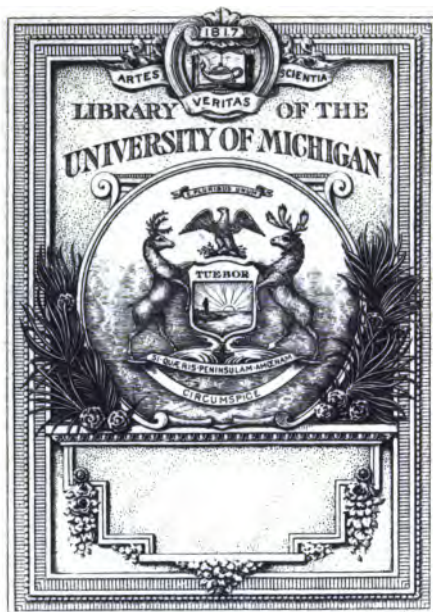
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

G

120

D54

1807

DICUI LI LIBER

DE MENSURA

ORBIS TERRAE.

G
120
.D54
1807

THE
LIBRARY
OF THE
MUSEUM OF
ART AND HISTORY
OF THE
CITY OF BOSTON

DICUI LI LIBER
DE
MENSURA ORBIS TERRAE

EX DUOBUS CODD. MSS. BIBLIOTHECAE IMPERIALIS

NUNC PRIMUM IN LUCEM EDITUS

A CAR. ATHAN. WALCKENAER.

PARISIIS,
EX TYPIS FIRMINI DIDOT.

M. D. CCC. VII.

A. Heller.

G
120
.DS4
1807

LECTORI. S.

DICUILI Liber de Mensurâ orbis terræ, quem tibi Lector offero, nunc primum, typis mandatur.

Cujusquidem priora quinque capita, et octavi exordium, complectuntur partim ea quæ ultimum suscepere Romani, imperante Theodosio, ut vastas vasti imperii provincias rationibus geographicis determinarent; alia autem partim quæ Plinius, Solinus, Servius, Orosius, Priscianus, Isidorus auctorque Cosmographiæ AETHICO adscriptæ, de præcipuis geographiæ rebus, scripsere. In quibus non modo, de his auctoribus varia, sed et Dicuilo peculiaria deprehendere operæ pretium est.

Innotuit hoc opusculum doctis quibusdam, qui ex illo passim hauserunt:

quædam etiam excerpta et vulgata sunt. Beatus Rhenanus in præmio Procopii Basileæ 1531, ejusdem locum retulit. Detrectavit Marcus Velserus nedùm intellexerit : unum tamen Baronio Cardinali manuscriptum exemplar misit, alterum Paulo Merulæ, ut ex hujus cosmographiâ patet. Primum vero Salmasium quid ad veteris geographiæ studium valeret subodoratum esse videtur; qui quidem, in suo eximio in Solinum commentario, seu exercitationibus Plinianis, nostrum scriptorem sub hoc titulo, **MISSI THEODOSII** sæpe sæpius testem adhibet. Non aliter Harduinus qui illo in suis Plinii Commentariis frequenter usus est. Dicuili totum ferè prologium Cangius, in suâ Constantinopoli Christianâ, edendum transcripsit. Neque Tannerus hunc auctorem in Bibliothecâ Britannicâ prætermisit. Schœpflinus in epistolâ ad Scheybum quam ille suo tabulæ

Peutingerianæ proloquio adhibuit, de eodem opere fusè dissertuit. Jacobus Morellius in suâ Bibliothecâ manuscriptâ græcâ et latinâ fusiùs et doctiùs.

Carmina autem Theodosii Missorum quæ tibi nostræ editionis paginâ 12 legenda sunt, haud semel in lucem venerunt. Mathæus Rhaderus in libro suo cui titulus est AULA SANCTA, seu HISTORIA THEODOSII JUNIORIS edit. Monachii 1614, ex Dicuili exemplari quod à Welsero acceperat hæc primus vulgavit. Eadem denuð Jac. Gothofredus in Cod. Theod. libro VII, tit. 8 de Metatis leg. 10, ex eodem manuscripto codice deprompta qui nunc in lucem prodit : eadem Cangius in suâ Constantinopoli Christianâ : eadem Wesselingius in Antonini itinerarii præfatione : eadem iterùm ex Codice nostro emendatiùs exscripta Schoepflinus misit Scheybo qui in suo tabulæ Peutingerianæ proloquio addidit : eadem etiam

in suâ Anthologiâ latinâ inseruit Petrus Buttmannus : eadem denique J. Christ. Wernsdoff in libro **POETAE LATINI MINORES**, T. V, part. 1, p. 536.

Jam hunc ante annum hoc opus edendum curabam ex optimo et perantiquo Bibliothecæ imperialis Parisiorum manuscripto codice, n° 4806 peculiariter inscripto in indice Archetyporum T. IV, pag. 2; et ex alio, à manuscriptorum Præfectis è Bibliothecâ Lamonianâ nuperimè comparato, cujus paginæ volventi cuilibet, et notitiam Imperii Romani, et Antonini itinerarium, atque alia inter Dicuili librum offerunt. Quorum alter decimo sæculo minimè posterior nostræ editionis est fundamentum, et hoc uno verbo **CODEx** notatur; alter autem mendis asperior, xv^o sæculo exaratus hoc nomine **Cod. Lam.** (**Codex Lamonianus**) prodit. Nonnunquam, sed rarò, variam codicis lectionem alterius lectioni, prout

quæque mihi probatior videretur, aptari placuit; cæteroquin manuscriptos codices verbum pro verbo transcripsi, et ab iis tantum discessi, cum mente nequaquam percipi posse, satis mihi exploratum est. Tunc quid ipse sentiret auctor interpretari conatus sum; ad imas vero quasque paginas, si quid adulteraverit librarius subjeci: atque hæc nota **CODD.** (Codices), si varianti præponitur lectioni, indicat hanc eandem lectionem utrique manuscripto codici fuisse accommodatam. Capitibus ad commodum lectoris distinguitur hic liber, non quòd ità tractaverit auctor, sed quòd, ut ipse in præfatione testatus est, ità tractandum sibi proposuerit. Cum autem, ut suprà dixi, orthographiam in textu auctoris, cum quâ vivebat ætatis barbarie, tum fortasse etiam librorum inscitiam adulteratam servaverim; id potissimum curavi, ut, in indicibus

ad calcem subjectis, verba quæque ad puram et scholis usitatam lectionem revocarentur : quod ut rectius assequerer, in indice ad hoc cui titulus, GRAMMATICALIA, coegi quicquid verborum ob corruptelam cæteris in indicibus citandum non putavi.

Quem scripseram commentarium Dicuili libro adsciscendum nolui ; hunc solum prius, doctis legendum imò vellendum tradidi, quam illum emitterem. Declarare etiam expedit libri typographiam ter quaterque ex Archetypo 4806 fuisse à me recognitam ; nèque labori, neque impensis ut quam emendatissima evaderet editio nostra peperci. Eâdem formâ, eâdem typographicâ dimensione vulgatur, ac geographi minores Hudsonii, ut ejus tanti momenti collectioni coadunetur.

Doctissimorum quorundam de ipso Dicuilo et de illius operibus errores re-

prehendere non inutile modo, sed et otiosum, existimo. Quid certi habuerim paucis te volo.

Ineunte nono sæculo vixit Dicuilus : librumque de Mensurâ orbis terræ, anno 825, tempore sativo exaravit : quod sic his versibus probatur.

Post octingentos viginti quinque peractos
Summi annos Domini terræ, ethræ, carceris atri,
Semine triticeo, sub ruris pulvere tecto,
Nocte Bobus requies largitur fine laboris.

Natione Hibernus Hiberniam descripsit : hujusque manuscriptum quoddam exemplar in Bibliothecâ Cottonianâ extat, (Vide Catalogum librorum manuscriptorum Oxonii è theatro Scheldo-
niano 1696, in-folio, p. 717.) cujus codicis ad calcem hoc legere est : « Nomen
« hujus collectoris Dicul Hibernus sive
« Scotus natione. » Jampridem Usserius, Arevalus et nonnulli alii insulam à

Romanis Hiberniam, ætate mediâ Scotiam fuisse appellatam demonstraverunt. Suibneo magistro usus est Dicuilus, ut ille sui ipsius libri paginâ 17 profitetur. Suibneum reipsâ quemdam commemorant annales Ulton. et scribam optimum vocant, qui Gibsoni chronicis Saxoniciis p. 91 insignitur : « Præcipuus doctor qui « inter Scotos fuit. » Hunc autem Suibneum anno 891 obiisse nonnulli volunt. Si igitur illorum testimonio fides tribuenda sit, ipsum non eundem esse, ac illum de quo noster, nobis constat. Quidam monachum fuisse Dicuilum perhibent; quod quidem non prorsus dubium, sed non satis compertum puto. Beda in suâ historiâ ecclesiasticâ his admodum verbis loquitur. « Erat autem ibi [in provinciâ « Australiū Saxonum] monachus quidam de natione Scotorum, vocabulo « Dicul, habens monasterium permodicum, in loco qui vocatur Bosanhamm,

« silvis et mari circumdatum, et in eo
 « fratres quinque, sive sex, in humili et
 « paupere vitâ Domino famulantes. Sed
 « provincialium nullus eorum vel vitam
 « æmulari, vel prædicationem curabat
 « audire. » Id unum nomen nempe Di-
 cul vel Dicuil fuisse Hibernis commu-
 ne, ex his rectè colligere, de auctore
 autem nostro perpauca inferre licet : vi-
 xit enim centesimo atque amplius anno
 postquam è vitâ discesserat monachus
 de quo suprâ. Nihil certi aliud de Dicuilo
 narrant.

Nunc velim attendas, Lector, quid de
 codicibus librum de Mensurâ orbis terræ
 complectentibus doctissimus Morellius,
 T. I, pag. 385 operis jam citati aperuerit.
 « Codices, qui Dicuili opusculum conti-
 « neant, non multi supersunt. Præter
 « Parisiensem (nostrum) qui saltem an-
 « tiquitate cæteris præstat, et Cottonia-
 « num, alius extat relatus in catalogo li-

« brorum Christiani Gottlib. Schwarzi
 « an. 1769. Altorfii impresso, P. II, pag.
 « 11. Huic, de quo scribo, respondet
 « Marcianus, sæculo xv accuratius eo
 « exaratus, à Thoma Josepho Farsetio
 « equite Bajulivo Hierosolymitano, cum
 « aliis codicibus suis manuscriptis biblio-
 « thecæ ipsi Marcianæ legatus; qui etiam
 « ab anno 1771 innotuit ex allatis à me in
 « opellâ *Biblioteca Manuscripta Farsetti*,
 « T. I, p. 37; T. II, pag. 251. Exemplar bi-
 « bliothecæ Gaddiorum Florentinæ fusè
 « descripsit anno 1776. Joannes Targioni
 « Tozzetti, T. IX, p. 165 operis sui inscripti
 « *Relazioni d' Alcuni Viaggi fatti in di-*
 « *verse parti della Toscana*. At mutila et
 « corrupta admodum esse quæ Targio-
 « nus ex libro malè habito dedit, ac falsa
 « etiam nonnulla ab eo dicta codices à
 « me inspecti ostendunt. Transiit postea
 « codex Gaddianus in bibliothecam Lau-
 « rentianam, atque à Bandinio est rela-

« tu in catalogo, T. III, p. 330, ubi sæculo
« XV adjudicatur. »

Non meritò, meâ quidem sententiâ,
inter codices qui librum de Mensurâ orbis
terræ continent bibliothecæ Cottonianæ
codicem commemoravit : quippe paginâ
25 sui tabulæ Peutingerianæ proloquii
monet Scheybus ex emendatissimo ejus-
dem exemplari quod à Nathan Drape-
rio accepit, hunc Cottonianum codi-
cem priores tantum libri de Mensurâ
orbis terræ lineas offerre, cæteras verò
paginas ex Hiberniæ descriptione fuisse
excerptas. Alter novem tantum paginas
in-4° exhibet, alter contra n° 4806 duas
et triginta. Quid plura? Si Morellii è
catalogo Cottonianus codex eximatur,
huic adscribendus est Lamonianus suprâ
citatus, ipsique Morellio ignotus.

Habes proloquium verbosius quam
vellem, sed vel minimis confirmare ar-
gumentis quid ad hunc librum pertineret

xvj

necesse mihi fuit. Hoc Opusculum, studiis tuis, benevole Lector, dico et voveo: præcipuam laboris mei mercedem adeptus fuero, si illud acceptum tibi, et utile esse fateri volueris.

Dabam Luteciæ Parisiorum,

Idib. August. M. DCCCXII.

LIBER

DE

MENSURA ORBIS TERRAE.

Incipit prologus libri de mensura orbis terræ.

Post congregatam epistolam de quæstionibus decem artis grammaticæ, cogitavi, ut liber de mensura provinciarum orbis terræ sequeretur, secundum illorum auctoritatem quos sanctus Theodosius imperator ad provincias prædictas mensurandas miserat. Et, juxta Plinii Secundi præclaram auctoritatem, ipsarum dimensionem volo supplens ostendere.

Seq, duabus causis contra temporum rationem, scripturam missorum Theodosii verbis Plinii Secundi ordine scribendi præpono; eo quod illi in duodenis novissime versibus diligentius antiquis fecisse affirmant, et quod exemplaria codicum naturalis historię Plinii Secundi quæ scrutatus fui, nimis a scriptoribus ultimarum temporum dissipata prævidi.

Sermones quidem prædictorum missorum, quia

nimis ⁽¹⁾ vitiose scripti sunt, quantum potero corrigere curabo. At, ubi in libris Plinii Secundi corruptos absque dubio numeros fieri cognovero, loca eorum vacua interim fore faciam; ut si non invenero certa exemplaria, quicumque reppererit, emendet. Nam, ubi dubitavero utrum certi, nec ne sint numeri, sicut certos crassabor ⁽²⁾; ut prædictos quisquis veros viderit, veraciter corrigat. Nulli stuporem præbere debet, quando numerus milium inter Plinium Secundum et missos imperatoris dissentit. Quoniam illi, sicut prædixi, quod intentius vere hoc opus perfecerunt quam veteres, testantur.

I. De Europa.

II. De Asia.

III. De Africa.

IV. De AEgypto atque AEthiopia, cum illius insulis.

V. De longitudine ac latitudine orbis terræ, versibusque missorum.

VI. De quinque fluminibus et aliis.

VII. De aliquibus nominatim insulis.

VIII. De latitudine et longit. Tyrrheni maris.

IX. De sex montibus.

(1) Codd. *minus*. — (2) Codd. *crassabo*. Vid. Grammaticalia ad calcem operis.

In quarto decimo anno regni imperatoris Theodosii, præcepit ille suis missis provincias orbis terræ in longitudinem et latitudinem mensurari.

Terrarum orbis tribus dividitur nominibus : Europa, Asia, Lybia, quod ⁽¹⁾ divus Augustus primus omnium, per chorographiam, ostendit.

I. DE EUROPA.

Principium ergo erit omnibus ab Europæ freto, quemque locum Græci Heracleos Telas appellant. Hispaniarum igitur Provinciæ tres ⁽²⁾, ex eo loco ad montes Pyrenæos, per milia passuum nōcc in longitudinem porriguntur. Eademque latitudo in austro. Sed, quia contrahitur ccc passuum, videtur ita proxima a Pyrenæis montibus. Citerior Cordubensis Bæthica. Prima itaque Provincia finitur ab oriente, saltu Cartaginiensi, et Aquitania. Ab occidente, oceano. A septentrione, flumine Ana. A meridie, mari Celtiberico. Hispania Lusitania, cum Asturica et Galletia finitur ab oriente Noecantrum quæ est ad mare oceanum in directa regione ab occasu afflata. A septentrione oceano. A meridie, flumine Ana. Patet in longitudinem milia passuum cccclxxx, in latitudinem eccl.

Hispania ulterior finitur ab oriente, saltu Pyr-

(1) Vid. Grammaticalia. — (2) Vid. Grammaticalia.

reneo. Ab occidente, Noica quæ est ad oceanum in directa. A septentrione, oceano. A meridie, Celtiberico. [Longitudo] n. m. p. Latitudo cc, m. p.

Gallia comata cum insulis Britannicis finitur ab oriente, flumine Rheno. Ab occidente, Pyreneo. A septentrione, oceano mari. A meridie, Rhodano et montibus Cebennicis. Longitudine mil. pass. dccccxxviii. Latitudine cccclxiii, mil. pass. Juxta Plinium Secundum in quarto libro. In longitudinem dccccxx, in latitudinem cccviii m. p.

Provincia Narbonensis finitur ab oriente, Alpibus. Ab occidente, saltu Pyreneo. A septentrione, finibus Viennensium et montibus Cebennicis. A meridie, mari Gallico. Longitudo milia pass. cccxxxv, latitudo cclxxxviii. Juxta Plinium Secundum in eodem, longitudinem provincie Narbonensis cccclxx, m. p. Agrippa tradidit. Latitudinem cclxxviii.

Italia finitur ab oriente, mari Ponto. Ab occidente, Alpibus et flumine Taro. A septentrione, mari Adriatico et flumine Arsia. A meridie, mari Tyrrhenico. Longitudo, decies centum m. p. Latitudo, m. p. ccccx; qua contrahitur, lx m. p. Juxta Plinium Secundum in eodem.

Italia dein, primumque ejus Liguria; mox Etruria, Umbria, Latium: ibi Tyberina ostia,

et Roma terrarum caput xvi. passuum intervallo a mari. Volscum postea litus et Campania. Picentium inde, ac (1) Lucanum Brutiumque; quo longissime in meridiem ab Alpium fine lunatis (2) jugis in maria excurrit Italia. Ab Egeo (3) Græciæ ora, mox Salentini, Peduculi, Apulii, Peligni, Freniani, Marrucini, Vestini, Abini, Picentes, Galli, Umbri, Tusci (4), Veneti, Carni, Lapudes, Histri, Liburni.

Idem post pauca. Longitudo Italiæ decies centena et xx mil. passuum. Multo amplior mensura fieret Lacinium usque; ni talis obliquitas in latus digredi videretur. Latitudo ejus varia est. ccccx millium inter duo maria, inferum et superum amnesque Varam atque Arsiam. Rethia minor, Noricus, Pannonia, Illyricum, Dalmatia, Liburnia finiunt ab oriente Dardania. Ab occidente, flumine Rheno. A septentrione, flumine Danubio. A meridie, mari Adriatico. Longitudo, m. pm. dcxxxiii. Latitudo, cccxxi. Pyrus, Achaia, Attica, Thessalia. Hæ finiuntur ab oriente, mari Egeo. Ab occidente, mari Adriatico. A septentrione, montibus Cererio, Olympe, Pelio. A meridie, ab Egeotusco (5)

(1) Cod. Lam. *ad.* — (2) Cod. Lam. *lucratiss.* Codex *luratis.* — (3) Codex *Egeo*; cod. Lam. *Egeo*. — (4) Cod. *Gallium Briscusi.* — (5) Cod. Lam. *Eutusco mari.*

mari. Patent in longitudinem, m. p. cccc. In latitudinem, ccclxxv. Juxta Plinium Secundum in quinto. In longitudinem, m. p. ccccxxx. In latitudinem, ccclxxxvii.

Macedonia, Thrachia ⁽¹⁾, Hellespontus et pars sinistrior Ponti. Hæ finiuntur ab oriente, mari Pontico. Ab occidente, desertis Dardaniæ. A septentrione, flumine Histro. Patent in longitudinem, m. pm. dccxx. In latitudinem, ccclxxxi, juxta Plinium Secundum in eodem.

Promontorium Crysonæaras, in quo oppidum Byzantium liberæ conditionis antea Logos ⁽²⁾ dictum, abest a Dyrrachio, dccxi passuum. Tantum patet longitudo terrarum inter Adriaticum mare et Propontidem.

Germania omnis et Gothia finiuntur ab oriente, flumine Hiustia. Ab occidente, flumine Rheno. A septentrione, oceano. A meridie, flumine Danubio. Patent in longitudinem, m. pm. circiter dccc. In latitudinem ccclxxxiii. Dathia ⁽³⁾ et Alania finiuntur ab oriente, desertis Sarmatiæ. Ab occidente, flumine Hiustia. A septentrione, oceano. A meridie, flumine Histro. Patent in longitudinem, decies centum milia. Latitudo quæ cognoscitur,

(1) Cod. Lam. *Tracia*. — (2) Cod. Lam. *ante Alogos dictum*
— (3) Cod. Lam. *Dathia*.

m. p. cccclxxxvi, juxta Plinium Secundum in secundo.

Agrippa totum eum tractum ab Histro ad oceanum, bis decies centum milium passuum in longitudine; quatuor cccc milibus in latitudine ad flumen Hiustia a desertis Sarmatiæ prodidit.

Sarmatia, Scythia, Taurica. Hæ finiuntur ab oriente, jugis montis Caucasi et mari Caspio. Ab occidente, flumine Boristene. A septentrione, oceano. A meridie, provincia Pontica. Longitudo, m. p. dcccclxxx. Latitudo, dccxv. Armoenia major et mare Caspium, quæ circa gentes sunt ad oceanum, finiuntur ab oriente, oceano Serico. Ab occidente, jugis montis Caucasi et mari Caspio. A septentrione, oceano. A meridie, monte Tauro. In longitudinem, m. p. cccclxxx. In latitudinem, cclxxx.

II. DE ASIÂ.

Asiæ pars citerior finitur ab oriente, litoribus Asiæ. Ab occidente, Græcia. A septentrione, mari Aëgeo. A meridie, Cretico et Carphatiæo. Longitudo, m. pm. dcc. Latitudo, cccc.

Asiæ pars superior finitur ab oriente, Armoenia minore. Ab occidente, finibus Phrygiæ, Lycaoniæ, Pamphiliæ. A septentrione, provincia Pon-

tica. A meridie, mari Pamphilico quod inter Cyprum et Ciliciam est. Longitudo, m. pm. dxxx. Latitudo, cccxx, juxta Plinium Secundum in quinto.

Et quæ proprie vocatur Asia, in duas eam partes Agrippa divisit. Unam inclusit ab oriente, Phrygia Lycaonia. Ab occidente, mari AEgeo. Hujus longitudinem cccclxx m. p., latitudinem cccxx fecit. Alteram determinavit ab oriente, Armoenia minore. Ab occidente, Phrygia, Lycaonica, Pamphilia. A septentrione, provintia Pontica. A meridie, mari Pamphilico. Longitudinem dlxxv m. p.; latitudinem cccxxv. Syria finitur ab oriente, flumine Euphrate. Ab occidente, mari AEgyptio. A septentrione, mari quod inter Cyprum et Syriam est. A meridie, Arabia quæ est inter mare Rubrum et sinum Arabicum. Hujus spatium patet in longitudinem cccclxx, in latitudinem clxxv.

Arabia Eudemon; Phleceæ inter duos sinus, Arabicum et Persicum: itemque citra Arabicum, Trogodyte Arabia AEgypto proxima. Hæ finiuntur ab oriente solis, sinu Persico. Ab occidente, Nilo. A septentrione, Pharôn et Vab Arabia. A meridie, oceano Erithreo. Patet in longitudinem milia passuum decies centum lx, in latitudinem dccccxx.

ORBIS TERRAE.

Mesopotamia, Babillonia, Chaldea finiuntur ab oriente, flumine Tigri. Ab occidente, flumine Euphrate. A septentrione, monte Tauro. A meridie, mari Persico. Longitudo, m. p. dcccc. Latitudo, ccclx : juxta Plinium Secundum eadem mensura est.

Media, Parthia, Persis finiuntur ab oriente, flumine Indo. Ab occidente, flumine Tigri. A septentrione, monte Tauro. A meridie, mari Rubro. Longitudo, m. pm. dccccxx. Latitudo ccccxix : juxta Plinium Secundum eadem mensura est.

India ulterior finitur ab oriente, flumine Gange et oceano Indico. Ab occidente, flumine Indo. A septentrione, monte Tauro. A meridie, oceano Indico. Longitudo, decies centum milia. Latitudo, trigies xxx.

III. DE AFRICA.

Gaulia ⁽¹⁾ et Mauritania finiuntur ab oriente, flumine Amsaga. Ab occidente, oceano Athlantico. A septentrione, mari Africo. A meridie, mari oceano AEthiopico. In longitudinem, m. p. cccclxii. In latitudinem, duodecies xxx. Juxta Plinium Secundum in tertio : utriusque Mauritaniae longitudo m. p. cccclxxx, latitudo ccclxviii.

(1) Cod. Lam. *Gaulatia*.

Numidia et Africa Cartaginensis finiuntur ab oriente, Syrti minore. Ab occidente, flumine Am-saga. A septentrione, mari Africo. A meridie, Oceano. Longitudo, m. p. DLXXX. Latitudo, cc m. p. Juxta Plinium eadem mensura est. Idem dicit in sexto.

Africae. (ut media ex omni varietate proden-tium sumatur computatio) efficit longitudo, c trigies et quat. et LXXVIII mil. passuum. Latitudo qua colitur nusquam ccl excedit.

Mensuram Tripolitanæ provinciae inter duas Syrtis, et mensuram Libiæ Cirinaciæ cum sua Pentapolitana provincia, nequaquam adhuc scrip-tam repperi secundum Theodosii missos.

IV. DE AEGYPTO ET AETHIOPIA. CUM ILLIUS INSULIS.

AEgyptus inferior finitur ab oriente Scenitarum Arabia Trogodite. Ab occidente, Lybia deserta. A septentrione, mari AEgyptio⁽¹⁾. A meridie, AEthio-pia. Longitudo, m. pm. CCCLXIII. Latitudo, CLXVII, juxta Plinium Secundum in eodem. Longitudinem AEgypti superioris cum sua AEthiopia, c decies et quater et semel LXX pass. Latitudinem AEthiopiae

(1) Cod Lam. *mari AEgyptio*. Codex *mari AEgeo*.

et Aegypti superioris DCCCCLVII, passuum Agrippa existimavit. Aethiopia ab oriente hiberno, ad occidentem (1) hibernum. Meridiano cardine silvæ ebena maxime virent. A media ejus parte, imminens mari mons excelsus æternis ardet (2) ignibus, Theonochema dictus a Grecis, a quo navigatione quatridui, promontorium Hesperu-ceras vocatur confine Africæ, juxta Aethiopias Hesperias. Quidam, et in eo tractu modicos colles amœna capacitare vestitos, Aegipanum Satyrorumque produnt insulas toto eo mari: et Ephorus complures esse tradidit, et Eudoxus et Timostenes, Clitharcus vero Alexandro regi renuntiat. Idem dicit in tertio.

V. DE LONGITUDINE ET LATITUDINE ORBIS TERRÆ

VERSIBUSQUE MISSORUM.

Pars nostrarum terrarum de qua commemoro, ambienti, ut dictum est, oceano velut innatans, longissime ab ortu ad occasum patet, hoc est, ab India ad Herculis Columnas Gadibus sacratas (3) centum mil. sexagies et sexies et xxx^{ta}: simpliciter triginta milia passuum, ut Artemidoro auctori placeat. Idem, post pauca dicit. Latitudo autem terræ a

(1) Cod. Lam. *ad orientem Hibernum*. Codex *ab occidentem*. Vid. Grammat. — (2) Cod. Lam. *ardent*. — (3) Codd. *sacratiss*.

meridiano situ ad septentrionem⁽¹⁾ dimidio ferme colligitur quatrigies atque ter et XLVIII simpliciter milia passuum. Quo palam fit, quantum et hinc vapor abstulerit et illinc liquor. Neque enim deesse terris arbitror, aut non esse globi formam; sed inhabitabilia utrinque incomperta⁽²⁾ esse. Si numeremus præscriptam longitudinem ab orientali parte Indiæ, usque ad Gadès insulas per miliaria signa, verbi gratia, per lapides miliarios terminantes singuli singula, milia passuum VII et DCXXX erunt. Latitudinem vero a septentrionali in australem III et CCXLVIII m. p., prætermisissis prædictis partibus intolerabilis frigoris atque caloris.

Mensuratio orbis terræ finit.

Daodecim versus prædictorum Missorum, de imperante Theodosio hoc opus fieri, incipiunt.

Hoc opus egregium, quo mundi summa tenetur,
 AEquora quo montes, fluvii, portus, freta et urbes
 Signantur, cunctis ut sit cognoscere promptum,
 Quicquid ubique latet; clemens genus, inclita proles,
 Ac per sæcla, pius totus, quem vix capit orbis,
 Theodosius princeps venerando jussit ab ore
 Confici, ter quiniis⁽³⁾ aperit cum fascibus annum.

(1) Codd. *septentriones*. — (2) Cod. Lam. *incomparata esse*.
 — (3) Cod. Lam. *confici quinis*.

Supplices hoc famuli, dum scribit, pingit et alter,
 Mensibus exiguis veterum monumenta secuti,
 In melius reparemus opus culpamque priorem.
 Tullimus (1), ac totum breviter comprehendimus orbem:
 Sed tamen, hoc tua nos docuit sapientia princeps.

Non debet mirari quod in primo loco septimi
 et octavi versus istorum amphimachus scriptus
 est; quoniam, ut reor, non imperitia, sed auctori-
 tate aliorum poetarum, et maxime Virgilio, quem
 in talibus causis noster simulavit Sedulius; qui (2)
 in heroicis carminibus raro pedes alienos ab illis
 posuerunt.

VI. DE QUINQUE FLUMINIBUS ET ALIIS.

Juxta Plinium Secundum, numerorum loca quæ
 in prologo prædixi relinquere vacua, repertis illis,
 supplevi. Sed, si quisquis meliora exemplaria in-
 venerit, videat, si placuerit, ne piger corrigere
 fuerit. Plinius Secundus in quinto de flumine Nilo
 hæc narrat.

Proxima Africæ colitur AEgyptus introrsus ad
 meridiem recedens, donec a tergo prætendantur
 AÆthiopes. Inferiorem ejus partem Nilus dextra
 levaque divisus amplexu suo determinat. Cano-

(1) Vid. Grammaticalia. — (2) Id est, Virgilius, et alii poëte,
 qui, etc. Vid. Grammaticalia, ad calcem.

hoc⁽¹⁾ lacu; arenis⁽²⁾ sorbetur, et cuniculis
 oecis absconditur. Deinde in Cæsariensi specu
 prorumpens ampliora eadem indicia profert quæ
 in exortum notavimus; rursusque subsidit; nec se
 prius reddit, quam post intervalla itineris exten-
 tingat Aethiopias: ubi exit, et nigrum facit
 fluvium, quem supra diximus esse terminum li-
 mitis Africani. Astapum eum inde gentes vocant,
 scilicet, aquam e tenebris profluentem. Multas
 magnasque ambit insulas, quarum pleræque sunt
 tam diffusæ vastæ magnitudinis, ut vix eas dierum
 quinque cursus prætermittet⁽³⁾; quamvis concit-
 tus, ibi feratur. Nobilissima earum est Meroë
 circum quam divisus dextero alveo Astisapes,
 levo Astabores nominantur. Tunc quoque emen-
 sus magna longinqua, cum primum, occurren-
 tibus scopulis, asperatur agminibus, extollitur
 inter objecta rupium; ut ruere potius, quam ma-
 nare credatur: demumque a cataracte ultimo tu-
 tus est. Ita enim quædam claustra ejus Aegyptii
 nuncupant: relicto tamen hoc priore suo⁽⁴⁾ no-
 mine quod Giris vocatur, mox inoffensus meat.
 Septem ostiis⁽⁵⁾ conditur septentrionem versus,
 et excipitur Aegyptio mari.

(1) Cod. Lam. *ab hoc*. — (2) Codex *harenis*, Cod. Lam.
arenis. — (3) Cod. Lam. *præter me*. — (4) Codd. *ponere se*. —
 (5) Codex *ostendiis*.

Quamquam in libris alicujus auctoris fluminis Nili partem in Rubrum mare exire nequaquam legimus; tamen affirmans fidelis frater meo magistro Suibneo narravit coram me (cui, si profeci quidquid, post Deum imputo) quod adorationis causa in urbe Ierlm (Hierusalem) ⁽¹⁾ clerici et laici *habitaria* ⁽²⁾ usque ad Nilum velificaverunt. Deinde in Nilo longe navigando, septem horrea, secundum numerum annorum et ordinem abundantiae, quae S. Joseph fecerat de longinquo admirantes, tanquam montes viderunt. Quatuor in uno loco, ac tria in altero. Hinc ad horrea tria miraculi causa videntes, Leonem et octo homines viros atque feminas juxta illa mortuos invenerunt. Leo sua fortitudine occidit illos: illi hastis et gladiis ipsum interfecerunt; quia deserta utraque loca sunt in quibus horrea septem constructa fuerant. Post haec, diligenter considerando tria horrea iterum mirabantur, a principio fundamenti usque ad finem altitudinis illorum, omnino lapidea fieri. Illa in inferiore parte quadrata facta sunt, in superiore vero rotunda: in fine sublimitatis quasi gracile acumen habent. Post haec, praedictus frater unum latus unius horrei ab angulo, usque

(1) Cod. Lam. — (2) Vid. Grammaticalia.

ad alterum, pedibus quadragentis mensuravit. Deinceps, intrantes in naves in Nilo flumine, usque ad introitum Rubri maris navigaverunt. Ex illo portu, ad orientalem plagam, usque ad Moy-sii viam, per Rubrum mare parvum est spatium. Ille mensurator lateris horrei ire usque ad portum in quo introivit Moyses cum populo suo in mare voluit; non solum, ut intrasset in portum, sed, ut in eo vestigia curruum et rotarum orbitas Pharaonis cerneret. Nautæ illi non consenserunt. Latitudo maris in eodem loco quasi VI sibi visa est.

Inde, in occidentali parte Rubri maris, hoc est, in sinu extendente se longe, in septentrionalem partem velivola festinatione navigaverunt. Illud est mare quod murmurantem populum Isrl (Israelitarum) in deserto coartavit; ne in terram AEgypti regredi potuisset.

Non mirum est unum fluvium in diversa flumina dividi, cujus latitudo maxime in AEgypto magno Ponto comparatur; ut Priscianus, in tertio decimo libro parabolando dicens, monet: ut si aspicientes mare, dicamus talem esse Nilum. Hodie in cosmographia quæ sub Julio Cæsare et Marco Antonio consulibus facta est, scriptam inveni partem Nili fluminis exeuntem in Rubrum

mare, juxta civitatem Olivam et castra Monsei (1). Quisquis longitudinem Nili cognoscere desiderat, sciat prius quot milia ab occidentali parte Africae usque ad orientalem plagam Aegypti numerantur; inde, usque ad ostium per quod pars illius, juxta castra Monsei (2) et civitatem quae nuncupatur Oliva, vadit in mare Rubrum: vel si longius voluerit, usque ad Pelusiacum ostium, per quod altera ipsius pars in Tyrrhenum mare intrat; aut si, usque ad finem fere totius plenitudinis ejus computaverit, in Canopico ostio terminabit, sed longius ad Pelusiacum. Latitudo istius fluvii per quot milia dilatatur, non repperi.

Julius Solinus in eodem praedicto volumine de Euphrate hoc docet.

Euphraten fundit Armenia major. Ortus supra Zimam, sub radicibus montis quem Catoten accolae nominant Scithis proximum; hic, receptis in se aliquot annibus, convalescit, et stipatus convenis aquis luctatur cum montis Tauri objectu, quem apud Elegeam scindit, licet et resistit duodecim milium passuum latitudine. Vero DCCCLXII, Plinius Secundus de eodem Euphrate in quinto libro dicit.

(1) Cod. Lam. *Mosei*. — (2) Cod. Lam. *Mosei*.

Increscit autem et ipse Euphrates Nili modo, æstatis diebus : paululum differens ab eo Mesopotamiam (1) inundat, sole optinente xx^{am} partem cancri. Minui incipit Leone transgresso in Virgine. In totum vero remeat in xx^{ma} nona parte Virginis. Idem Julius in eodem libro.

De Tigri quoque dicere hoc loco par est (2). In Armeniæ regione, caput tollit mire quam lucidum, conspicuo fonte in loco edito qui Egelos nominatur; nec ab exordio statim totus est. Primum pigre fluit, non suo nomine : at, cum fines Medorum invecus est, Tigris statim dicitur : ita nominant Medi sagittam. Influit in Arethusam lacum omnia pondera sustententem, cujus pisces nunquam se alveo Tigris miscent; sicut, nec amnici pisces in stagnum transeunt Arethusæ, per quod dissimili colore et volucris meat cursu. Mox, Tauro resistente, in profundum specum mergitur; quem subter labens, in altero ejus latere apud Azoma demicat; ulvas (3) et purgamenta plurima secum trahens. Deinde, identidem abscondit se, rursusque redditur ad Abienos: Mesopotamiam amplectitur, Arabasque præterfluit; amnem nobilissimum Coaspen accipit. Longitudo

(1) Codd. a *Mesopotamia*. — (2) Cod. Lam. *parem*. — (3) Codd. *vias*.

illius dcccxcv. Latitudinem ejus non legi. Sed, Plinius Secundus altero nomine prædictum stagnum nominat, quod nunc obliviscor, et aquam illius stagni amaram esse narrat, atque fluminis dulcem: ideo fluvii pisces evitant ire in stagnum, veluti stagni pisces intrare in flumen fugiunt. Idem Julius post multa.

Maximi in India Ganges et Indus, quorum ⁽¹⁾ Gangen quidam fontibus incertis nasci, et Nili modo exultare contendunt; alii a Scithicis montibus exoriri. Hypranes etiam ibi nobilissimus fluvius, qui Alexandri Magni iter terminavit, sicuti aræ in ripa ejus positæ probant. Minima Gangis latitudo per viii. m. passuum, maxima per xx patet. Longitudo ccccliii m. p., altitudo ubi vadosissimum est mensuram c [pedum] devorat. Idem paulo post.

In Gange insula est, populissima ⁽²⁾ amplissimam continens gentem, cujus rex peditum l milia, equitum liii milia in armis habet. Omnes sane quicumque præditi sunt regia potestate, non sine maximo Elephantorum, equitum etiam, peditumque numero militarem agitant disciplinam. Idem paulo post.

Anguillas ad trigenos pedes longas educat Gan-

(1) Cod. Lam. *quarum*. — (2) Vid. Grammaticalia.

ges, quem Statius Sebosus inter precipua miracula ait vermibus abundare ceruleis, nomine et colore; hi bina (1) habent brachia longitudinis cubitorum non minus senorum, adeo robustis viribus, ut Elephantos ad potum ventitantes mordaci comprehensos ipsorum manu rapiant in profundum.

Sunt in India præterea Boves unicornes; sed, atrocissimus est Monoceros. Monstrum mugitu horrido, equino corpore, Elephanti pedibus claudis, villosis, capite cervino, cornu a media fronte ejus protenditur splendore mirifico, ad magnitudinem pedum quatuor, ita acutum, ut, quicquid impetat, facile ictu ejus perforetur. Vivus non venit in hominum potestatem; et interimi quidem potest, capi non potest. Est Renoceron in Aethiopia, sive ejusdem, vel alterius similis generis, de quo Julius Solinus longe sic ait.

Ante ludos Cnei Pompeii, Renocerotem romana spectacula nesciebant. Cui bestiae color buxeus, in naribus cornu unicum et repandum, quod subinde attritum cautibus in mucronem excitat; eo quod, adversus Elephantos præliatur. Par ipsis longitudine, brevior auribus: naturaliter alvum petens; quam solam intelligit ictibus suis perviam.

(1) Codd. *et colore habina.*

Est aliud animal in Africa Cirinacia quod in alia terra fieri non legimus : de quo idem ita longe ante infit.

Hienam quoque mittit Africa, cui cum spina riget, collum continua unitate flectit, non nisi corporis circumactu. Multa de ea mira : primum, quod sequitur stabula pastorum, et auditu assiduo addiscit vocamen, quo exprimere possit imitationem vocis humanæ, ut in hominem, astu accitum, nocte sæviat. Vomitus quoque humanos mentitur, falsisque singultibus sollicitatos canes sic devorat; qui, forte si venantes umbramque ejus sequuti contigerint, latrare nequeunt voce perditā.

Eadem Hiena inquisitione corporum sepulchrorum busta eruit. Præterea, promptius est marem capere : feminis enim ingeniā est callidior astutia. Varietas multiplex inest oculis, colorumque mutatio; in cujus pupulis lapis invenitur. Hienium [lapidem] dicunt præditum illa potestate, ut cujus hominis linguæ fuerit suppositus ⁽¹⁾, prædicat futura. Verum Hiena quodcunque animal ter lustraverit, movere se non potest; quapropter magicam scientiam inesse ei pronuntiaverunt. In Aethiopiæ parte coit cum Leæna : unde nascitur

(1) Codd. *subditus*. Vid. *Grammaticalia*.

monstrum cui Chorococta nomen est. Voces hominum et ipsa pariter affectat. Nunquam cohibet aciem orbium oculorum ; sed , in obtutu sine nictatione (1) contendit. In ore lingua nulla : dens unus atque perpetuus qui , ut nunquam retundatur , naturaliter capsularum modo clauditur.

Idem longe prius de flumine Danubio inquit. Hister Germanicis jugis oritur , effusus monte qui Rauracos Galliæ aspectat. LX^{ta} amnes in se recipit ferme omnes navigabiles. Septem ostiis Pontum influit. Quorum primum Peuce , secundum Naracustomia , tertium Calonstoma , quartum Pseudostoma , quintum Borionstoma , ac deinde Spilonstoma languidiora sunt cæteris , septimum vero pigrum , ac palustri specie , non habet quod amni comparetur. Priora quatuor ita magna sunt , ut per longitudinem cccc mil. pass. non misceantur æquori , dulcemque haustum inconsumpto (2) detineant sapore. Longitudo ipsius dccccxxiii , m. p.

Hæc de prætitulatis quinque fluminibus congregatim scripta sunt. Brevius de sequentibus fluviis , ex cosmographia tantum prædicta nuper in meas manus veniente , excerptur.

Fluvius Jordanis nascitur sub Libano monte circumiens eum. Vergit in lacum Tiberiadem , de

(1) Cod. Lam. *sine ictatione*. — (2) Vid. Grammaticalia.

eo exiens ad Citopolim quam secans mediam et ab ea exiens effunditur in mare Mortuum. Currit per milia DCCXXII.

Hermus nascitur in campis Asiæ. Influit in mare Cycladarum. Currit per milia DCVIII.

Meandros nascitur in campis Asiaticis bicornuus. Currit quasi sinu reddens se ad unum. Influit in mare Cycladarum. Currit per milia DCCCXCVII.

Fluvius Eurotas nascitur in campis Phrygiæ. Influit in mare Tyrrhenum. Currit per milia DCCCXV.

Fluvius Tanais nascitur in monte Hyperborei Riphei. Per Meotidas paludes exiens, influit in Euxinum Pontum. Currit per milia DCLIII.

Borystenes nascitur in monte Hyperboreo. Influit in mare Ponticum. Currit per milia CCX.

Sperthius nascitur in monte Macedoniæ. Influit in mare AEgeum. Currit per milia DCII.

Alpheus nascitur in campis Achaïæ. Influit in mare Tyrrhenum. Currit per milia CCCCLXX.

Achiloius nascitur in campis Ephyri. Influit in mare Ionum. Currit per milia DCCXV.

Tiberis nascitur in monte Apennino. Occidit in mare Tyrrheno. Currit per milia CCCXCV.

Rhenus nascitur in Alpibus Apenninis. Occidit in Oceano occidentali. Currit per milia DLII.

Garonna nascitur in Aquitaniæ campis. Influit in Oceanum occidentalem. Currit per milia ccviii.

Bætis nascitur in campis Hispaniæ. Occidit in Oceano occidentali. Currit per milia ccccx.

Tagus nascitur in campis Hispaniæ. Occidit in Oceano occidentali. Currit per milia cccii.

Mineus nascitur prope Pyrreneum. In rotunditate vertitur, ut Bregantium oppidum maritimum includat, et sic se in Oceanum occidentalem recipit. Currit per milia cccx.

Rhodanus nascitur in Alpibus Coticis. Influit in mare Tyrrhenum. Currit p. mil. (1)

Hiberus nascitur sub Assiriis (2) montibus Pyrrenei (3). Vicinas inlustrans Hispanias. Infundit se mari juxta Tarraconam. Currit per milia cciii.

Hæc omnia quæ de fluminum longitudine dixi, ex cosmographia accepi.

VII. DE ALIQUIBUS NOMINATIM INSULIS.

Scribens de Aethiopia quæ ad Africam pertinet, de multis ejus insulis juxta Plinium Secundum breviter locutus sum; sed, nullam nominatim

(1) Hic paragraphus a recentiori manu videtur exaratus: non in Cod. Lam. reperitur. Fluminis deest mensura. — (2) Vide Grammaticalia. — (3) Cod. Lam. *Phyrrenæi*.

prædixi. Ideo paucas ex illis quarum nomina legeram nominatas ostendam. Idem Plinius Secundus in sexto libro, juxta Aethiopiam, Aroteras insulas esse docet; item Bachias et Antibachias et Stratioton. Priscianus in libro qui in græco Periegesis nominatur, id est, descriptio orbis terræ, quam per metrum valde bonum fecerat, Erythream insulam juxta Atlanticam Aethiopiam fore monet, inquiens :

Aethiopes habitant Erythream pectore justī,
Athlantem juxta longævi. Finibus olim,.....

Gaulea insula in Australi Oceano occidentalis Aethiopiæ, cujus vocabulum Isidorus in VIII libro Aethimologiarum ostendit.

Fortunatae atque Gorgodes, Hesperides, quæ insulae quod sunt in occidentali pelago Africae multum nuntiant. Longius ab Africa Gorgodes quam Fortunata, ac Hesperides quam Gorgodes. Quum, in eo quod in cosmographia fluvius Malva sub insula Fortunata nasci fertur, ex hoc prope ad Africam esse perhibetur. Distant autem Gorgodes a continenti terra bidui navigatione, ut in quarto decimo libro Aethimologiarum Isidorus ait. In occidentali vel septentrionali mari Hispaniæ insulas fieri non legimus. Circum nostram insulam Hiberniam

sunt insulæ; sed aliæ parvæ, atque aliæ minimæ. Juxta insulam Brittanniam multæ aliæ magnæ, aliæ parvæ, aliæque mediæ sunt, aliæ in Australi mari et aliæ in Occidentali; sed magis in parte circii et septentrionis illius abundant. In aliquibus ipsarum habitavi, alias intravi, alias tantum vidi, alias legi. Plinius Secundus in quarto libro (1) edocet quod Pytheas Massiliensis, sex dierum navigatione, in septentrionem, a Brittannia (2) Thilen distantem narrat. De eadem semper deserta, in eodem XIII (3) AETHimologiarum (4) libro Isidorus infit. Thile ultima insula Oceani inter septentrionalem et occidentalem plagam, ultra Brittaniam; a sole nomen habens, quia in ea æstivum solstitium sol facit. Priscianus de eadem in Periegesi manifestius quam Isidorus inquit:

Oceani tranans hic navibus æquor apertum,
Ad Thilen veniens quæ nocte dieque relucet
Tytanis radiis, cum curru scandit ad axes
Signiferi, boreas succendens lampade partes.

De eadem manifestius et plenius quam Priscianus Julius Solinus de Brittannia loquens, in collectaneis ita scripsit.

(1) Cod. Lam. in *tertio libro*. — (2) Sic Cod. Lam. *Codex a Britanniam*. — (3) Cod. Lam. XIII. — (4) Cod. Lam. *AETHiologiarum Isidones*.

Thile ultima in qua, æstivo solstitio sole de Cancri sidere faciente transitum, nox nulla. Brumali solstitio, perinde nullus dies.

Trigesimus nunc annus est a quo nuntiaverunt mihi clerici, qui a kl. (kalendis) febrearii usque kl. (kalendis) augusti in illa insula manserunt, quod, non solum in æstivo solstitio, sed in diebus circa illud, in vespertina hora, occidens sol abscondit se quasi trans parvulum tumulum: ita ut, nihil tenebrarum in minimo spatio ipso fiat; sed quicquid homo operari voluerit, vel peduculos de camisia abstrahere, tanquam in præsentia solis potest: et, si in altitudine montium ejus fuissent, forsitan nunquam sol absconderetur ab illis. In medio illius minimi temporis, medium noctis fit in medio orbis terræ⁽¹⁾; et idcirco mentientes falluntur qui circum eam concretum fore mare scripserunt, et qui a vernali æquinotio usque ad autumnale continuum diem sine nocte, atque ab autumnali, versa vice, us-

(1) Hæc infra paginam in Cod. Archetyp., nigriori quidem atramento, sed caractere haud absimili reperiuntur. In Cod. Lam. eadem cum textu junguntur:

« Et sic puto, e contrario in hiemali solstitio, et in paucis diebus circa illud auroram in minimo spatio in Thyle apparere, quando fit in medio meridies orbis terræ. »

que ad vernale æquinoctium assiduam quidem noctem, dum illi navigantes in naturali tempore magni frigoris eam intrabant, ac manentes in ipsa, dies noctesque semper præter solstitii tempus alternatim habebant : sed, navigatione unius diei ex illa ad boream congelatum mare invenerunt (1).

Sunt aliæ insulæ multæ in septentrionali Britannia Oceano, quæ a septentrionalibus Britannia insulis (2) duorum dierum ac noctium recta navigatione, plenis velis, assiduo feliciter adiri queunt. Aliquis præb (presbyter) religiosus mihi retulit quod, in duobus æstivis diebus, et una intercedente nocte, navigans in duorum naviculæ transtrorum, in unam illarum introivit. Illæ insulæ sunt aliæ parvulæ. Fere cunctæ simul angustis distantes fretis, in quibus in centum ferme annis heremitæ ex nostra Scotia navigantes habitaverunt. Sed, sicut a principio mundi desertæ semper fuerunt; ita, nunc causa latronum Normannorum, vacuæ anachoritis, plenæ innumerabilibus ovibus, ac diversis generibus multis nimis marinarum avium. Nunquam eas insulas in libris auctorum memoratas invenimus.

(1) Cod. Lam. *invenitur*. — (2) Cod. Lam. *insulas*.

Julius Solinus in collectaneis de Germania atque insulis ejus : in hoc tractu, et in omni septentrionis plaga Bisontes frequentissimi, qui Bobus fere similes, setosi collo, juba horridi, ultra Tauros pernecitate capti assuescere manu nesciunt. Sunt et Uri (1) quos immeritum vulgus vocat Bubalos (2); cum Bubali pene ad cervinam faciem in Africa procreentur. Istis (3) porro quos Uros dicimus, taurina cornua in tantum modum protenduntur; ut, dempta ob insignem capacitatem inter regias mensas potuum gerula (4) fiant.

Est et Alces Mulis comparanda adeo propenso labro superiore, ut, nisi recedens in posteriora vestigia pasci (5) non queat. Gravia insula regionis Germaniæ mittit animal quale Alces, et cui suffragines flecti nequeunt : propterea, non cubant cum dormiendum est. Tamen somnolentum arbor sustinet, et quæ prope ad casuram (6) secatur; ut, fera dum assuetis fulcimentis nititur, faciat ruinam : ita capitur. Alioquin difficile est eam mancipari; nam, in illo rigore poplitum incomprehensibili fuga pollet. Germanicarum insularum Scandavia maxima est. Sed, nihil in ea magnum

(1) Cod. Lam. *virii*. — (2) Cod. Lam. *Bubalos vocat*. — (3)

Codex *isti*. — (4) Cod. Lam. *gerulas*. — (5) Codex *quasi*. —

(6) Cod. Lam. *casura*. Vid. Grammaticalia.

præter ipsam. Plinius Secundus in libro de septentrionali oceano Scithiæ insulis illius.

Septentrionalem oceanum Amalchium Hecatheus ⁽¹⁾ appellat à Parapasino ⁽²⁾ amne qui Scithiam alluit; quod nomen ejus gentis lingua significat congelatum mare. Philemon Morimari-marusam a Cimbris ⁽³⁾ dicit vocari, hoc est Mortuum mare, inde usque ad promontorium Rubeas: ultra deinde Cronium nominat. Xenophon Lam-sachenus, a litore Scitharum tridui navigatione, insulam esse immensæ magnitudinis Balciam ⁽⁴⁾ tradit. Eamdem Pytheas Basiliam nominat. Non longe feruntur et OEcecenæ insulæ, quarum ovium avium marinarum et avenis vulgo nascentibus incolæ vivunt. Aliæ in quibus equinis pedibus homines nascuntur Hyppopodes appellati. Aliæ in quibus nuda corpora prægrandes ipsorum aures tota contegant. Idem Plinius Secundus de insulis Germaniæ. Incipit deinde clarior aperiri fama, ab gente Ingueonum quæ est prima in Germania. Mons Sævo ibi immensus, nec Ripheis jugis minor, immanem ad Cimbrorum usque promontorium efficit sinum ⁽⁵⁾ qui Codanus vocatur, refertus

(1) Cod. Lam. *Lechateus*. — (2) Cod. Lam. *appellata Parapasino*. — (3) Cod. Lam. *Morimanes Amacimbris* dicit. — (4) Cod. Lam. *Baletiam*. — (5) Codd. *unum*.

insulis : quarum clarissima est Scandinavia⁽¹⁾, incomptæ magnitudinis, portionem tantum ejus, quod sit notum, Hillevionum⁽²⁾ gente quingentis incolente⁽³⁾ pagis, quæ alterum orbem terrarum eam appellat. Nec minor est opinione Epigia. Quidam hæc habitari ad Vistulam usque fluvium, a Sarmatis, Venedis, Scirisque tradunt. In prædicta cosmographia legitur esse insula Solis quæ appellatur Perusca, ubi Ganges intrat in mare. Et in eodem orientali oceano Hipodes, et Silephantine, atque Theras. Plinius Secundus in libro sexto, in oceano Indico insulas fieri, ita monet.

Quatuor Satrapie mox paulo ad Taprobanam insulam festinante⁽⁴⁾ animo. Sed, ante est Aliopatale quam significavimus in ipsis faucibus Indi, triquadra figura cccx. mil. pass. latitudine. Extra ostia Indi, Crise et Argire fertiles metallis, ut credo. Nam, quod aliqui tradidere aureum argenteumque iis solum esse, haud facile crediderim. Ab iis, xx. milia pass. latitudine, Crotale Tabæaque. xii, Bibaga ostreis et conculis referta. Deinde Oraliba viii, m. p. a supra dicta, multæque ignobiles. Julius Solinus in postrema parte prædicti illius libri scripsit.

(1) Vid. Grammaticalia. — (2) Cod. Lam. *ille vionum*. —

(3) Cod. Lam. *incolent*. — (4) Codex *festinantem*.

Thilos Indiarum insula est : ea fert palmas, oleam creat, vineis abundat, terras omnes hoc miraculo sola vincit, quod quæcumque in ea arbor nascitur, nunquam caret foliis. Idem Julius paulo ante. Indica maria Ballenas habent ultra spacia quatuor jugerum in longitudine; sed, et quos Fustiteres nuncupant, qui enormes supra molem ingentium columnarum, ultra antennis se navium extollunt, haustosque fistulis fluctus ita eructant, ut, nimbose alluyie, plerumque deprimant alveos navigantium. Idem paulo post.

Taprobanam insulam, antequam temeritas humana exquisito penitus mari fidem panderet, diu orbem alterum petaverunt; et quidem quam habitare Ezechites crederentur. Verum Alexandri Magni virtus; ignorantiam publici erroris non tulit ulterius permanere; sed, in hæc usque secreta propagavit nominis sui gloriam. Missus igitur Onericretus præfectus classis Macedonicæ terram ipsam quanta esset, quid gigneret, quo modo haberetur, exquisitam notitiæ nostræ dedit. Patet in longitudinem stadiorum mil. vii, in latitudinem stadiorum mil. v; scinditur amrû interfluo: nam pars ejus bestiis et Elephantis repleta est majoribus multo quam fert India: partem homines tenent. Margaritis scatet et gem-

mis (¹). Sita est inter ortum et occasum. Ab Eo mari incipit prætentæ India : a Prasii Indorum gente dierum xxi in eam fuit cursus, sed, cum papyraceis et Nili navibus illò pergeretur; mox cursu nostrarum navium septem dierum iter factum est. Mare vadosum interjacet altitudinis non amplius senorum passuum. Certis autem canalibus depressum adeo, ut nullæ unquam anchoræ ad profundum illius fundamenta potuerunt pervenire. Nulla in navigando siderum observatio; utpote ubi Septentriones nequaquam videntur, Vergiliæ nunquam apparent. Lunam ab octava, in sextam decimam tantum supra terram vident. Lucet ibi Canopus sidus clarum et amplissimum. Solem orientem dextera habent, occidentem sinistra. Observatione itaque navigandi nulla suppetente; ut adeo, nactum pergentes locum capiant; vehunt alites quarum meatus terram petentium magistros habent cursus regendi. Quaternis non amplius mensibus in anno navigatur. Priscianus in Periegesi de eadem insula Taprobana, ceterisque duabus, hæc sequentia dicit :

Hinc tepidos proram convertens navis ad austros,
Taprobanen venies; generat quæ magna Elephantēs

(¹) Cod. Lam. *generis omnibus.*

Per fines Asiae Jacet hinc sub sidere Cancrī.
 Litoribus, cūna salinat densissima Cete (1),
 Quae pascit vastum mare Rubrum, montibus aqua;
 Tenditur horribilis quorum per (2) terga per armos.
 Spina ferens cladem, fatumque sub ore feroci (3);
 Quippe solent pariter navem sorbere, virosque:
 Nam mala tam pelagus quam (4) terra merentibus offert.
 Ulterius pergas si post Carminida summam,
 Ogris occurrat (5): qua dicitur esse sepulchrum
 Regis Erithrei; dederat qui nomina ponto.
 Persicus inde sinus penetratur, et Icaron offert:
 Insula, quae fertur nuntiata placere Dianam (6).

Sicut longitudinem et latitudinem insulae Taprobanæ per stadiorum milia Julius Solinus prædixit, ita enumerans. Patet in longitudinem stadiorum VII, in latitudinem stadiorum V. Sic eandem longitudinem et latitudinem per milia passuum.

Postea Isidorus in XIII Aethymologiarum libro ostendit dicens: patet in longitudinem DCCCLXXV milibus passuum, in latitudinem DCXXV.

Et, quemadmodum idem Julius Elephantas prædictæ insulae majores multo (7) fieri quam Elephantas Indiae nuntiavit; ita, Elephantas Mauritaniae

(1) Codex *cæte* — (2) Cod. *Lam. pre.* — (3) Codex *feroque.*

— (4) Cod. *Lam. tangani terra.* — (5) Cod. *Lam. occurreret.*

— (6) Cod. *Lam. placere Deam.* — (7) Cod. *Lam. multos.*

minores fuisse quam elephantes Indici; loquens de Mauritania ipsiusque elephantibus narravit. Idem Julius de Africa Gircinacis et Leonibus illius, his verbis locutus: Leones avari coeunt, nec ipsi tantum; sed, et Lyncei et Canes et Elephanti, et Rhinoceroses et Tigres. Leones fetu primo catulos quinque educant; deinde, per singulos numerum decem insequentibus annis, et postremo cum ad matrem maternam fecunditas advenerit, sterilescent in æternum. Annos Leonum sexus et cruda indicant, sicut motus Equi auribus intelliguntur.

Sed idem Julius nuntiando (1) de Germania insulisque ejus, usum de Elephantibus mentiens, falso loquitur dicens, Elephantem nunquam jacere: dum ille sicut Bos certissime jacet; et (2), ut populi communiter regni Francorum Elephantem, in tempore imperatoris Karoli, viderunt. Sed, forsitan, ideo hoc de Elephante ficto (3) æstimando scriptum est: eo quod generi et suffragines sui, nisi quando jacet non palam apparent.

Idem Julius narrat de India. VI COCCLEI annos a Libero patre usque ad Alexandrum Magnum fuisse scripserat. Inde aliud incredibile scripsit, homines

(1) Cod. Lam. *nuntiando*. — (2) Illud et non erat in Codice Lam. — (3) Cod. Lam. *fictæ*.

Gangis [aquas] fontemque colunt quod nullius escæ opus indigent; sed tantum odore vivunt (1) pomborum silvestrium. Longius pergentes eadem illi in præsidio gerunt, ut olfactu alantur: quod si tetrorem spiritum forte traxerint, exanimari eos certum est. De latit. Gangis fluminis et Euphratis quam in isto libro scripsit, dubitans taceo. Idem Julius locutus de Aegypto et Nilo naturam Corcodrilli refert vera falsis commiscens, his verbis: Corcodrillus malus quadrupes et in terra, et in flumine pariter valet. Linguam non habet, maxillam movet superiorem. Et paulo post: qualia anser insedit ova, metatur locum naturali providentia, nec alibi fetus premit, quam quo crescentes Nili aquæ non possunt pervenire. Et paulo post: in aqua obtantius vident, in terra acutissime. Hieme oibum nullum capiunt; quin etiam, quatuor menses a ceptu brumæ, inedia (2) exigunt. Alia quæ scripsit de natura Corcodrilli, idcirco hic prætermitto; quia in XII Æthimologiarum libro, quisquis voluerit, inveniet. In aliis quæ sequuntur illi non sum credulus, ita paulo ante dicenti.

Habitant in insula Nili homines forma exigui, sed audacia usque adeo periti, ut Corcodrillis se

(1) Cod. Lam. *odore vivunt*. Codex ebunt. — (2) Cod. Lam. *in edia*.

offerant obvios: Nam hæc monstra fugientia sequuntur, formidant resistentes, et capiuntur, subactaque etiam inter aquas suas serviunt, et perdomita metu ita obsequuntur, ut in memores atrocitatis, victores suos equitantes in dorso vehant. Hanc ergo insulam et hanc gentem, ubicunque indicio odoris persenserint, procul fugiunt. Idem Julius in eodem prædicti pene voluminis fine, aliquas nominatim de Rubri maris insulis ostendit, dicens:

In occidentali mari Persidis Solis est insula rubens, omni animantium generi inaccessa; quippe quæ omne animal inlatum perimit. Idem paulo post hoc, in fine sui libri:

Ex Arabicis insulis quas Acitæ Arabes habent, dicunt esse insulam cui Erenata datum nomen: nam, bubaleis utribus contabulatas crates⁽¹⁾ superponunt, vectatique hoc ratis⁽²⁾ genere, pretereuntes infestant sagittis venenatis.

Habitari etiam dicuntur loca Aethiopiæ adusta Tragoditarum, et Ictiofagorum nationibus, quorum cum ferula surgunt ad arboris magnitudinem, earum quæ magnæ sunt, expressæ liquorem reddunt amarissimum, atque candidas aquas revolvunt.

(1) Cod. Lam. *contabulatas crates*. Codex *contabulata in-*

crates. — (2) Cod. Lam. *hoc cratis*.

munt (1), etiam potui accommodatas. Alteram insulam Junoniam appellari ferunt, pauxillæ edis ignobiliter ad culmen fastigiatam.

Tertia huic proximat eodem nomine, nuda prope omnia. Quarto loco, Capraria appellatur, enormibus lacertis plusquam referta. Sequitur Nivaria aere nebuloso, et coacto, ac, propterea semper nivalis.

Deinde Canaria repleta Canibus formæ eminentissimis; unde etiam duo exhibiti sunt Jubæ regi. In ea edificiorum durant vestigia. Avium magna copia, nemora pomifera, palmeta caryotas (2) ferentia multa, nux pinea (3), larga mellatio, amnes Siluris piscibus abundantes.

Perhibent etiam expui in eam undoso mari beluas; deinde, cum monstra illa cum (4) putredine tabefacta sunt, omnia illic infici tetro odore: ideoque non penitus ad nuncupationem suam (5) congruere, insularum qualitatem (6).

Isidorus in XII AEthimologiarum codice de fœnice ave Arabiæ scripsit.

Fœnix Arabiæ avis dicta, quod colorem fœnicum habeat, vel, quod sit in toto orbe singularem et unicam: nam Arabes singularem et unicam Fœ-

(1) Cod. Lam. *semovunt*. — (2) Codd. *cariotas*. — (3) Codd. *pinæa*. — (4) Vid. Grammaticalia. — (5) Codex *sui*. — (6) Codex *qualiter*.

nicem vocant. Hæc d. ultra annis vivens, dum se viderit senuisse, collectis aromatum virgultis, rogam sibi instruit, et conversa ad radium solis alarum plausu (1) voluntarium sibi incendium nutrit: sicque iterum de cineribus suis resurgit. Julius Solinus de Arabia locutus, de prædicto alite sequentia scripsit.

Apud Arabes est Fœnix avis Aquilæ magnitudine, capite honorato, in conum plumis extantibus, cristatis faucibus, circa collum fulgore aureo, postera parte purpureus, præter caudam, in qua roseis pennis ceruleis inscribitur nitor. Probatum est XL^a et D^{ta} eam durare annis; rogos sibi struit cynamis, quos prope Practheam concinunt in solis orbem struere, altaribus superpositis.

Opazion Arabiæ insula nebulis cooperta, in XVI^{mo} AEthimologiarum volumine fertur esse.

Quidem in orientali oceano AEgypti atque Australi AEthiopiæ illius insulas esse non legimus, sicut nec in mari Caspio.

Paucas insulas parvas Tyræheni maris quas multi narrare præterierunt, hic equidem nuntiare congrue disposuit Isidorus in nono AEthimologiarum libro. Insulam Sardum angusto freto, a Fœnicis

(1) Duo hæc vocabula, *alarum plausu*, apud Cod. Lam. non inveniuntur.

litore, separatam fore scripsit. Priscianus in Periegesi succedentes versus cecinit.

Panditur hinc (1) Pelagus, tumidaque Propontide fervet
Ad boream : saxisque viget Proconesus in illa.

Est etiam levis Euxini partibus una,

Quam Leucem perhibent adversa Boresthenis amni,

Pascit aves quoniam multas candore rivali.

Hic animas perhibent heroum laude potentes

Begere securas, virtutis manere pulchro.

Gimminerium (2) recta : sed, si quis Bosphorum (3) ibit,

Cernitur huic, immensae dextra Meotidis undae.

Insula mole gravis, tam sola Pecea lata ;

Postquam Phenagoren Hermonasamque nepotes

Egregiae quondam coluerunt gentis Ionum.

Julius de Scithicis insulis. Insula Apollinitarum :
lxxx^m milibus passuum abest (4) a Bosphoro Traciae
circa Histrum sita, ex qua Lucullus Apollinem Ca-
pitolinum nubis extulit. Ante Boristhenen hanc (5),
illis insula est cum aede sacra ; quam aedem nullus
ingreditur ales : et, qui forte advolaverit, raptim
fugam properat. Idem Julius de Boristhene flu-
mine locutus paulo ante.

Apud Nevros nascitur Boristhenes flumen ; in

(1) Cod. Lam. *hic*. — (2) Cod. Lam. *Commenerium*. At,
rectius legeretur *Cimmerium*. — (3) Cod. Lam. *Bosphoro*. —

(4) Cod. *milibus*. *Nasuum abest*. — (5) Cod. Lam. *hæc*.

quod pisces egregii saporis, et quibus ossa nulla sunt, nec aliud quam cartilagineæ tenerimæ. Verum Nevri, ut accipimus, æstatis temporibus in Lupas transfigurantur. Deinde, exacto spatio quod huic sorti attributum est, in pristinam faciem revertuntur.

VIII. DE LATITUDINE ET LONGITUDINE

TYRRHENI MARIS.

Post hæc, Tyrrheni maris latitudo, in quot milibus passuum dilatatur, hic scribi congruit secundum missos Theodosii. Longitudo Syriæ ab australi parte minoris Asiæ incipit, ac tangens Arabiam et inferiorem AEgyptum finitur. In quo spatio CCCCLXX milia passuum fieri scripserunt. Ipsa (1) est juxta Syriam latitudo maris Tyrrheni, cui longitudo ab insulis Gadibus usque ad Syriam amplior extenditur quam longitudo Europæ et (2) Africæ. Insula Cyprus (3) in cosmographia CLXXV habere in longitudine legitur, et latitudine CXX mil. passuum. Et Creta in longitudine CLXXII (4), ab oriente in occidentem; atque in latitudine L mil.

(1) Omnis hic locus, in codice Archetypo a voc. *ipsh* usque ad *Africa*, nigriori atramento exaratur; et, lineam integram exhibet cum dimidia, quæ ab altera manu scalpita fuisse videtur. — (2) Legitur *vet* in Cod. Lam. — (3) Cod. Lam. *cyporos*. — (4) Cod. Lam. CLXXVII.

paseum. Plinius Secundus de Sicilia, latitudinemque maris Tyrrheni, hæc dicit in quarto libro.

Verum ante omnes claritate Sicilia, Sicania Tubidide dicta, Trinacria pluribus a triangula specie: circuitu patens, ut auctor est Agrippa, m. p. DCXVIII. Quondam Brutio agro cohærens; mox interfuso mari avulsa xv m. in longitudinem freto, in latitudinem autem 1, ac dimidium, juxta Columnam Regiam. Ab hoc dehiscindi⁽¹⁾ argumento Regium Græci nomen dedere oppido, in margine Italiæ sito. In eo freto scopulus est Scylla, item Caribdis mare vertigoso: ambæ claræ sevitia. Ipsius Triquadrae, ut diximus, promuntorium Pelorum vocatur, adversum Scyllam vergens in Italiam. Pachinum in Græciam, ccccxl ab eo distante Peloponense. Lylibeum in Africam, clxxx. m. intervallo a Mercurii promuntorio, et a Caralitano Sardinia, cxc. Inter se autem promuntoria ac latera distantia spatiis. Terreno itinere a Peloro, mare⁽²⁾ Jonium, oram (ejus) expectante oppido Messana civium Romanorum, qui Mamertini vocantur:

(1) Codd. *Discindi*.

(2) « Pachinum clxxxvi, inde Lylibeum cc, inde Pelorum cxxlii. Coloniae ibi urbes, aut civitates lxiii a Peloro ».

Hæc eadem in Cod. Archetyp. in notis rejiciuntur, quæ in Cod. Lam. in contextu infusa sunt.

promuntorium Drepanum, colonia Tauromenium quæ antea Naxos, flumen Asines, mons Ethna nocturnis mirus incendiis. (Crater ejus patet ambitu stadia xx. Favilla Tauromenium et Catinam usque pervenit feryens, fragor vero ad Mauroneum et gemellos Colles.) Scopuli tres Ciclopum, portus Ulixis, colonia Catina.

Sic, a Mercurii promuntorio usque ad oppidum Regium in margine Italiæ situm cccxxiii m. pas. et amplius inveniuntur. Sed a Lylibeo usque ad Regium, non ad septentrionem in directum navigium porrigitur; sed, ad boream mensura declinat: namque a septentrione usque ad Italiam quot milia sunt scriptum non reperi.

In xiiii^{mo} AEthimologiarum libro de Sicilia circuitu ita, scriptum admiror. Omnis ambitus ejus clauditur stadiorum tribus milibus, quæ sine dubio tantum ccclxxv passuum sunt. Hoc non errore factoris, sed postea scriptorum fore existimo. Isidorum enim v, m. stadiorum scripsisse autumo, quæ fiunt dcxxv, m. passuum.

Julius Solinus de monte Ethna.

In Ethna vero hiatus duo sunt, Crateres nominati, per quos eructatus erumpit vapor, præmisso prius fremitu, qui per æstuantes cavernarum latebras longo mugitu intra terræ viscera divolyitur.

Nec ante se (1) flammularum globi atollunt quam internistrepitus antecedent. Servius in commentario librorum Virgilii ubi narrat in tertio Aeneidos:

Portus ab accessu ventorum immotus et ingens,
Ipse sed horrificis juxta tonat Ethna ruinis;

hæc ita docet; Ethna constat, ab ea parte qua eurus vel africanus flant, habere speluncas et plenas sulphuris et usque ad mare deductas (2). Hæ speluncæ recipientes in se fluctus ventum creant, qui agitata ignem gignit ex sulphure; unde esse quod videtur incendium. Hoc autem certum est. Illa comprobatur ratio quia, et aliis flantibus ventis, nihil ex se mittit, et pro modo flatuum euri vel africi, interdum fumum, interdum favillas, nonnunquam vomit incendia. Priscianus in Periegesi, postquam de Sicilia narravit, de duabus insulis juxta Africam, hoc est, juxta minorem Syrtim retulit hæc:

Ad notum est pontus Lybiæ, Syrtisque vadosa

Major: at ulterius si pergas, cerne minorem

Occiduam: juxta quam Menix insula fulget,

Et Cernina simul Lybica statione patentes.

Julius Solinus de promuntoriis Africae, de Lybia Cirinacia dicens, hæc docet:

(1) Codd. *Mecantes se*. — (2) Codd. *deductus*.

Omnis Africa Teugitano pede incipit promuntorio Apollinis, Sardiniae controverso, promuntorium Mercurii procedens in frontem Sicanae. Proinde extensa in duas prominentias, quarum altera promuntorium Candidum dicitur: altera quae est in Cixinacia regione, quam Ticontem vocant. Plinius Secundus postquam in quanto naturalis historiae libro de Italia scripserat, paulo post de insula Corsica haec scripsit.

In Ligustico mari est Corsica quam Greci Carimon appellavere; sed Tusco propior. A septentrione in meridiem projecta, longa passuum clx milia: lata majore circuitu ex parte cccxv mil. Abest a vadis Volaterranis lxxi. Civitates habet xxxii et colonias. Idem post pauca dicit.

Sardinia minus octo milia passuum a Corsica extremis. Idem post pauca. Sardinia ab oriente patens clxxxii mil., ab occidente clxxv. Circuitus ejus plxv. Alias ab Africa Caralitano⁽¹⁾ promuntorio cc.

In libro Aethimologiarum xiiu, de insula Sardinia sic scriptum est. Sardus ab Hercule procreatus cum magna multitudine a Lybia profectus, Sardiniam occupavit, et ex suo vocabulo insulae nomen dedit. Haec in Africo mari facie vestigii humani, in orientem quam in occidentem latior

(1) Cod. Lam. Caralitanon.

prominet; ferme partibus lateribus quæ in meridiem et septentrionem vertunt. Ex quo, ante commercium a navigantibus Grecorum, Ichus appellata est. Terra patet in longitudinem mil. cxi., in latitudinem xl.

Ita ab Italia, id est, a vadis Volaterranis usque ad Corsicam lxxii mil. (1).

Longitudo Corsicæ clx mil. ab extremis, hoc est, a promontorio Corsicæ usque ad Sardiniam minus quam viii. Latitudo Sardinia a septentrione in austrum xl. A Sardinia usque ad Africam cc. Quæ omnia pariter conjuncta, quasi cccclxx mil. passuum complent. Ita est in illa parte latitudo maris Tyrrheni. Sed, quam Plinius Secundus dixit ab extremis Corsicæ usque ad Sardiniam, minus quam milia viii esse a promuntorio Corsicæ extendente se ad Sardiniam, illa mensura constat; quoniam xx mil. quæ in primo Orosii libro, atque xiiii AEthymologiarum scripta sunt, non ad promuntoria, sed ad communia utrarumque insularum latera pertinent: ipsius Corsicæ latitudinem in Orosii libro primo per xxxvi mil. passuum dilatari legimus.

Julius Solinus de Hispania nuntians, de Gadi-tano freto hæc refert.

(1) Cod. Lam. lxxii.

Gaditanum fretum a Gadibus insulis dictum, Atlanticus aestus in nostrum mare discidium immitit orbis. Nam oceanus (1), quem Graii sic nominant de celeritate, ab occasu solis irrumpens, laevo latere Europam redit, Africam dextero, scissisque Calpe et Abinna montibus quos dicunt Columnas Herculis, inter Mauros funditur et Hispaniam; et a freto isto cuius xv mil. pass. efficit longitudo, latitudo vix septem, quodam ostio aperit limen interni aequoris. Eandem longitudinem fretum Gaditanum et fretum Siciliae habent. De cuius latitudine in tertio decimo Aethimologiarum libro haec scripta sunt. Fretum Siciliae est artissimum (2); trium milium spatio Siciliam ab Italia dividens; sed juxta (3) Columnam Regiam, ut Plinius Secundus praescripsit, in latitudine mille ac dimidium solummodo habet; id est (4), integram leucam, hoc est, xii stadia, quia unum stadium cxxv passus possidet; unus passus quinque pedibus mensuratur. Latitudine maris Tyrrheni quater metata, ad metendam Britanniam stilum vertere conabor. Julius Solinus de illa scripsit haec.

Finis erat orbis ora Gallici litoris, nisi Brittan-

(1) Codex, orbis, non oceanus. — (2) Codex, artissimum. —
 (3) In Cod. Lam. abest vox juxta. — (4) Cod. Lam. idem.

nisi insula qualibet amplitudine, nomen penè orbis alterius mereretur (1). *cccc* enim et amplius milia passuum in longitudine detinet. In latitudine *cc*. Idem paulo post. Multis insulis nec ignobilibus circumdatur, quarum Hibernia ei proximat magnitudine. Alias ita pabulosa, ut pecora nisi interdum a pastibus arceantur, ad periculum agat. Idem paulo post. Sed mare quod inter hanc et Britanniam interluit undosum inquietumque toto in anno, non (2) nisi pauculis diebus est navigabile; idque in centum viginti milia passuum latitudinis diffunditur inter Britanniam et Morinos in Gallia Belgica, ubi civitas Rütupi portus est; unde in Britanniam proximus et brevissimus est transitus; cujus in milibus *l* pas., sive, ut quidam scripserunt, in *cccc* stadiis latitudo exartatur. Idem Julius paulo post: circuitus Brittanniæ quadragies octies *lxxv* sunt. Si quis voluerit ipsius circuitus mensuram scriptam ab Julio facilius intelligere, *cccc. dccc* es., sive *dcccc. cccc* es., certe fore cognoscat. Sed, si alicui tardenti ingenio hæc dimensio non satis fecerit, miliaria signa in fine singulorum milium, verbi causa, miliarios lapides esse fingat; in quibus *xxx* mil. et *xc* simpliciter

(1) Cod. Lam. *meretur*. — (2) *Non* abest in Cod. Lam.

lapides fieri quis dubitabit. Plinius Secundus in tertio libro dicit octogenis cubitis super Brittanniam intumescere æstus, ut Pytheas Massiliensis auctor est. In Cosmographia legitur, quod Salinarum lacus in Africa, qui est in Tripolitana provincia et in regione Bezatio ⁽¹⁾, in lunari mense crescit atque decrescit. Idem Plinius Secundus in tertio libro. Altissimum mare xv stadiorum Fabianus tradit: sed, quis credet Fabianum totius profunditatem Oceani posse scire? De septem rebus sequentibus in Cosmographia hæc scripta sunt.

· Orientalis pars habet maria viii, insulas viii, montes vii, provincias vii, oppida lxxv, flumina xvii, gentes xliiii.

Meridiana pars habet maria ii, insulas xvi, montes vi, provincias xvii, oppida lxii ⁽²⁾, flumina vi, gentes xxiii.

Occidua pars habet maria viii ⁽³⁾, insulas xv ⁽⁴⁾, montes xv, provincias xxv, oppida lxxvi, flumina xiii, gentes xxiii.

Septentrionalis pars habet maria xi, insulas xxxi, montes xii, provincias xvi, oppida lvii, flumina xviii, gentes xxiii.

Omnis orbis habet maria xxviii, insulas lxxii,

(1) Cod. Lam. *Bozatio*. — (2) Cod. Lam. xlii. — (3) Cod. Lam. vii. — (4) Cod. Lam. xvii.

montes XL, provincias LXV, oppida CCLXXXI, flumina LV, gentes CXVI.

IX. DE SEX MONTIBUS.

Sed, ne litterator reprehendat quod corporales et visibiles hîc dixi, Prisciani testimonium in codice quem de duodecim primis versibus XII librorum AENEÏDOS scripserat, accipiat. Quia disputari (1) de primo versu tertii illorum; hæc tractat, dicens. Quidam grammatici incorporalia solent *res* dicere. Tamen, vera ratione (2) omnia quæ sunt sive corporalia, sive incorporalia *res* possunt nominari, sicut hîc *res Asiæ* dixit Virgilius, pro *opes Asiæ*, et *respublica*, et *res familiares*, et *res uxoria*. Et hæc divinum eloquium, apud nos, in Exodo confirmat, ubi dicit: *Non concupisces rem proximi tui*. Post hæc novissime in cacumina montium ascendam.

Julius Solinus de Thessalia narrans de monte Olympo ita retulit: Olympum ab Homero non per audaciam (3) celebratum docent, quæ in eo visitantur. Primum excellenti vertice tantus extollitur ut summa ejus cælum accolæ vocent. Ara est in cacumine ejus Jovi dicata, cujus alta-

(1) Sic Cod. Lam. Codex, *disputaris*. — (2) Codex, *veneratione*.

— (3) Cod. Lam. *Olympum non per audaciam ab Homero*.

ribus, si qua de extis inferuntur, non diffillantur ventosis spiritibus, nec pluviis diluuntur; sed, volvente anno, cujusmodi relicta fuerint, ejusmodi repperiuntur: et omnibus tempestatibus ac corruptelis aurarum vindicatur quicquid ibi semel est Deo (1) consecratum.

In XIII AETHYMOLOGIARUM volumine hæc dicuntur.

Athos mons Macedoniae, et ipse altior nubibus, tantoque sublimis ut, in' Lemnum insulam, umbra ejus pertendat, quæ ab eo LXXVII milibus separatur.

Julius Solinus in collectaneis hæc de monte Athlante docuit (2). Athlas mons e media arenarum consurgit (3) vastitate, et eductus in viciniam lunaris circuli, ultra nubila caput condit, qua ad oceanum extenditur cui a se nomen dedit; manat fontibus, nemoribus inhorrescit, rupibus asperatur, squalet jejuna humus nuda, nec herbida: qua contra Africam versus est, felix nascentibus sponte frugibus, arboribus proceris opacissimus, quarum odor gravis: comæ cupressi similes vestiuntur language sericis velleribus nihilo viliores (4); in eo latere est herba Euforbea copiosa, cujus succus ad

(1) Codex, deo. — (2) Cod. Lam. edocuit. — (3) Cod. Lam. consurgat. — (4) Codd. violare.

oculorum proficit claritatem, nec mediocriter percellit vim venenorum. Vertex semper nivalis. Saltus ejus quadrupedes, ac serpentes et feræ, et cum his Elephanti occupaverunt. Silet per diem univ-
ersus, nec sine horrore secretus est. Lucet nocturnis ignibus : choris Egipanum undique personatur. Audiuntur et cantus tiliarum et tinnitus cymbalorum. De eodem Isidorus athlante in XIII Aethimologiarum scripsit libro. Athlas cognominatur, qui propter altitudinem suam quasi cœli machinam atque astra sustentare videtur. Duo hic quasi contraria Julius Solinus de Athlante monuit : quod ultra nubila caput condit, qua ad Oceanum extenditur ; et quod vertex ejus semper nivalis. Si vertex ejus semper nivalis est, transcendere semper nubes non potest. Et si nubes semper altitudo illius excedit ; non solum nunquam tegi, sed nec tangi nivibus valet. Nives etenim et grandines, ac pluviae, atque tonitrua, fulmina ⁽¹⁾ non ascendunt a nubibus ; sed, semper de nubibus descendunt. In eo quod imbuit, quod eductus in viciniam lunaris circuli ultra nubila ⁽²⁾ caput condit, qua ad Oceanum extenditur, manifesto instruit in aliquibus pinnis Athlantem transcendere nubes, quarum circum latera nives tanquam coronam

(1) Codd. *flumina*. — (2) Cod. Lam. *nubilia*.

ferre pinto, ~~atq;~~ cum hinc illas transire illam transire
altius nubes, ~~quod vix excellat ipsa existimo.~~ Ac,
dum Julius verticem ejus nivem semper esse scrip-
serat, in aliquibus plagis altitudinis sui inferior-
ribus ~~praedictis nivibus~~ ~~semper~~ regi ~~monstratur.~~
Quae durò climata in quarto Aeneides Virgilius ~~as-~~
~~tendit aënis.~~

Ille fretus agit ventos et turbida traat
Nubila : namque volans apicem et latera ardua cernit
Atlantis ilari, caput, qui vertice fulcit,
Atlantis, circum assidue, cui nubibus atris
Pini ferus caput et vento pulsatur et imbri.
Nix humeros infusa tegit : nunc flumina mento
Precipitant aquis, et glacie riget horrida barba.

In tertio versu hujus exempli praescripto altis-
sima cacumina dixisse autumo; in aliis succeden-
tibus ipsis inferiora monstrasse opinor.

- Plinius Secundus in libro secundo naturalis his-
toriae de altissimo Thessaliae monte refert. Dicear-
chus vir in primis eruditus regum cura permen-
sus ⁽¹⁾ montes, ex quibus altissimum prodidit
Pelion milibus ~~cul~~ ~~passuum~~ ~~ratiōne~~ ~~perpendiculi.~~
In altitudine ~~ascensionis~~ ~~Alpium~~ ~~formae~~ ~~legi;~~ ~~aed~~
non recordor in quo libro repperi. Quanquam

(1) In Cod. *Lam. Perinenses.*

Priscianus in Perieges. Pyreneum Hispaniæ montem sublimem nimis (1) in hoc versu:

Pyrennes cœlum qui tangit vertice summo.

Tamen Isidorus Hispaniensis episcopus in xiii libro prædicto Solurum magntem esse, Pyreneo excelsiorem his sermonibus ostendit. Soluritus a singularitate dicitur, quod omnibus Hispaniæ montibus solus altior videatur.

DICUI accipiens ego tracta auctoribus ista
 Pauca loquar senis metro de montibus altis.
 Summus Athos, Athlas, nubes transcendit Olympus;
 Pulvere ob hoc squallent terna alta cacumina quorum.
 Montibus ambobus sed celsior instat Olympus.

Athlas inferior prædictis montibus altis;
 Inde corona caput cingit sublime nivalis:
 Mons medius tendens excelsa cacumina cœlo,
 Undecies umbris obscurat milia septem.
 Extæ anno integro Divo custodit Olympus,
 Immaculata tenens oblata in vertice summo.
 Non alios legimus montes excedere ventos.
 Sublimem Athlantem torret sol fervidus austri:
 Jam bibos illos æquilonis frigoris adurit.
 Afri Atlantes tenent; Adon (2) Argi; Græcos Olympus.

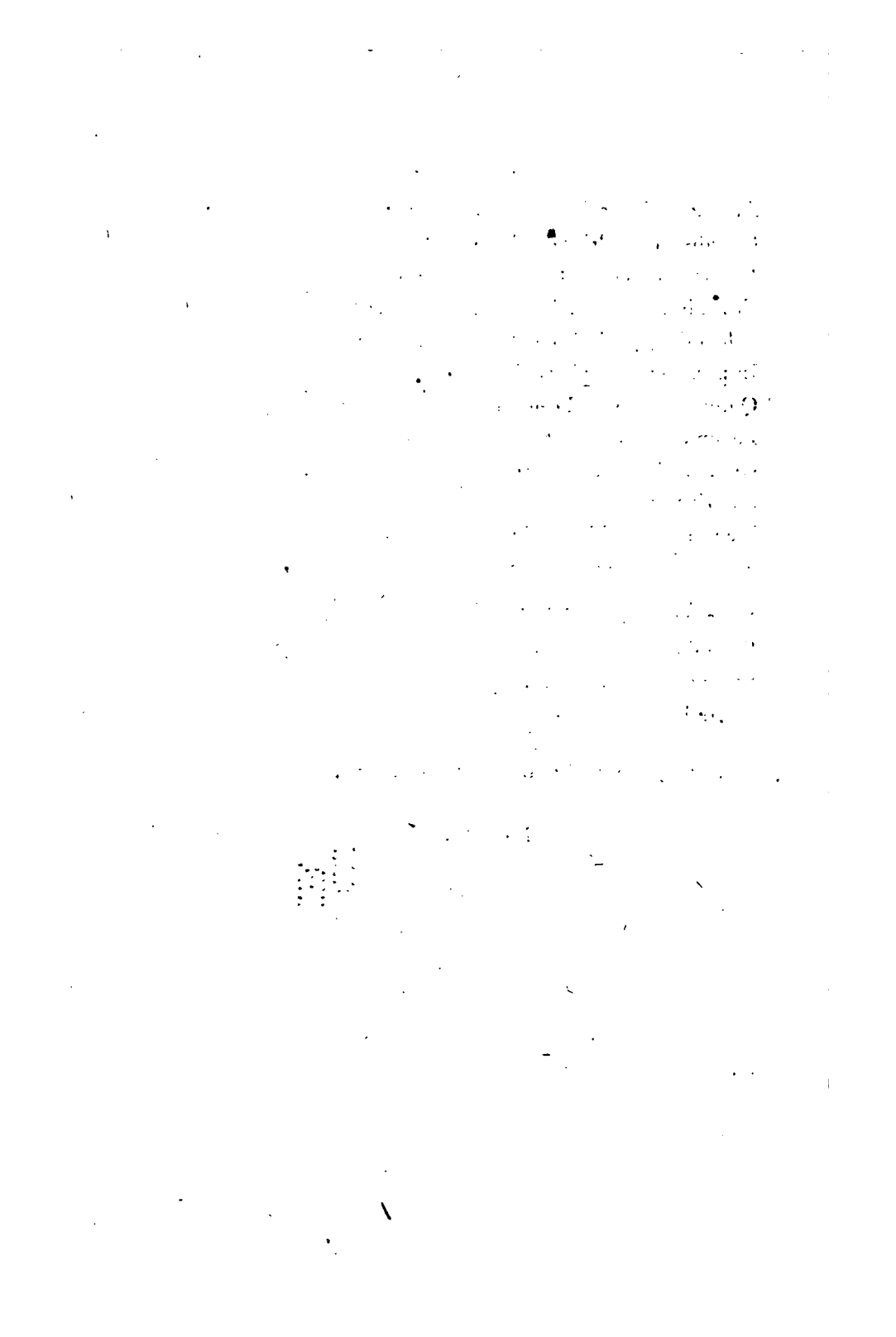
(1) Vid. Grammaticalia. — (2) Vid. Indicem rerum ac locorum.

Arduus occiduas Athlas custodit arenas.
Grandis Alexandri tellus hos servat avita.
Frigus in excelsis est, fervor solis in imis:
Et medium spatium foveat AÆronne (1) serenus,
Athlantis triplicis fundentis flumina curva
In partes euri, zephyri, boreæque yel austri.
Quinquaginta semel centum bis millia supra
Pelion extollens caput inter nubila condit.
Quinque Alpes decies transfigunt milia sursum.
Solurius summo scandens sit vertice cœlo (2),
Mensuram haud legi cujus quot milia complent.
Thessalus, atque Italus, Hispanus possidet ipsos.

Post octingentos viginti quinque peractos
Summi annos Domini terræ, ethræ, carceris atri,
Semine triticeo, sub ruris pulvere tecto,
Nocte Bobus requies largitur finē laboris.

(1) Vid. Grammaticalia. — (2) Vid. Grammaticalia.

FINIS.

INDEX

LOCORUM ET RERUM.

<p>A.</p> <p>ASiENI — Adiabena, Solinus, Suidas et Stephanus, Mela, Ammianus scribunt, pag. 20</p> <p>Abini, 5</p> <p>Abinna — Abyla, 49</p> <p>Achaia, 5-25</p> <p>Acheloüs, <i>vide</i> Achiloüs, 25</p> <p>Achiloüs — Acheloüs, 25</p> <p>Acitæ insulæ, 39</p> <p>Adon <i>pro</i> Athon, 56</p> <p>Adriaticum mare — Hadriaticum mare, 4-5-6</p> <p>AEbudæ et Orçades insulæ descriptæ, 28-30</p> <p>AEgeum mare, 5-7-25</p> <p>AEgipanum, 11-54</p> <p>AEgypti Oceanus, 41</p> <p>AEgyptium mare, 8</p> <p>AEgyptus, 2-10-13-15-19-38.</p> <p>AEgyptus inferior, 10-43</p> <p>AEgyptus superior, 11</p>	<p>AEthiopia, 2-10-11-14-16-22-24-26-27-39-41.</p> <p>AEthiopes, 15-27</p> <p>AEthiopes Hesperii, 11</p> <p>AEthiopicum mare, 9</p> <p>AEthiopicus Oceanus, 9</p> <p>AEthymologiarum lib., 27-28-36-38-40-41-45-47-48.</p> <p>Æfri, 56</p> <p>Africa, 2-9-11-13-26-27-31-43-44-46-47-48-49-51-53.</p> <p>Africa cartaginensis — Africa Carthaginensis, 10</p> <p>Africa Cirinacia — Africa Cirenaica, 23-37</p> <p>Africa media, 10</p> <p>Africum mare, 9-10-27-47</p> <p>Agrippa, 4-7-8-10-11-44</p> <p>Alania, 6</p> <p>Alces, 31</p> <p>Alexander, 11-21-34-37-56</p> <p>Aliopatale — Patale, 33</p> <p>Alpes, 4-5-55-57.</p>
---	---

- Alpes Apenninæ, 25
 Alpes Cotticæ, 26
 Alpheus flum. — Alpheius, 25
 Amalchium, 32
 Amsaga — Ampsaga, 9-10
 Ampsaga, *vid.* Amsaga, 9-10
 Ana flum., 3
 Anachorites, 30
 Anguillæ, 22
 Antibachicæ insulæ, 27
 Antichtones, *vid.* Eachites, 35
 Antonius (Marcus), 18
 Apenninus mons, 25
 Apollinitarum insul., 42
 Apollinis promontorium, 47
 Apulii, 5
 Aquitania, 3-26
 Ara jovi dicata, 52
 Arabes, 20-40-41
 Arabia, 8-40-43
 Arabia Trogodite — Arabia
 Troglodite, 8
 Arabiæ insulæ, 38
 Arabicus sinus, 8
 Arethusæ lacus, 20
 Argi, 56
 Argire, *vid.* Argyre, 33
 Argyre — Argire, 33
 Armenia — Armenia, 7-20
 Armenia major, 7-19
 Armenia minor, 7
 Aroteræ Æthiopiæ insulæ, 27
 Artemidorus, 12
 Arsia, 4-5
 Asia, 2-3-7-8-13-25-36-43
 Assirîi montes Pyreici, 26
 Astaboras, *vid.* Astabores, 16
 Astabores — Astaboras, 16
 Astapus flum., *vid.* Astisa-
 pes, 16
 Astisapes flum. — Astapus, 16
 Asturica, 3
 Atlantis — Athlantis, 27
 Athlantis — Atlantis, 27
 Atlantica Æthiopia, *vid.* Ath-
 lantica Æthiopia, 27
 Athlantica Æthiopia — At-
 lantica Æthiopia, 27
 Atlas mons, *vid.* Athlas, 53-
 54-56-57.
 Athlas mons — Atlas mons,
 53-54-55-56-57
 Athlanticus Oceanus — Atlan-
 ticus Oceanus, 9-49
 Athos mons, 53-56
 Attica, 5
 Anctor Cosmographiæ, 24-
 27-33-42-51.
 Augustus, 3
 Australis Oceanus, 27-28
 Azoma, 20

B.

- Babylonia, *vid.* Babillonia, 9
 Babillonia — Babylonia, 9

Baltia insul., <i>vid.</i> Balcia,	32	Calpe,	49
Bactia: insulae,	27	Campania Picentium,	5
Bactis flum.,	26	Campi Ephyri,	25
Balcia insul. — Baltia inq.	32	Canaria insula,	40
Balciae, <i>vid.</i> Ballenae.	34	Candidum promontorium,	47
Ballenae — Balciae,	34	Canopicum ostium, 13—14—19	
Belgica,	50	Canopus sidus,	35
Betica, <i>vid.</i> Bethica,	3	Capraria,	40
Bethica — Betica,	3	Caput terrarum, <i>vid.</i> Roma,	4
Bezatio — Boratio,	51	Caralitanum pr.,	44—47
Bibaga,	33	Caribdis — Charybdis,	44
Bisontes,	31	Carminida — Carmanida,	36
Borionstoma,	24	Carni,	5
Boristenes,	7—25—42	Carolus, <i>vid.</i> Karolus,	37
Borysthenes — Boristenes, 7—		Carpathicum mare — Carpa-	
25—42.		thium mare,	7
Bosphorus Thraciae, <i>vid.</i> Bos-		Cartaginesis Africa — Cartha-	
porus Thraciae,	42	ginensis Africa,	10
Bosporus Thraciae — Bosphorus		Caspium mare,	7—41
Thraciae,	42	Catina,	45
Bos,	37	Catoten mons,	19
Boves unicornes,	22	Caucasus mons,	7
Boratio, <i>vid.</i> Bezatio,	51	Cebennices montes — Ceban-	
Bregantium,	26	nae et Cemmeni montes,	4
Britusci, <i>vid.</i> Tusci,	5	Celtibericum mare,	3
Brittannia, 28—30—49—50—51		Cercerius mons,	5
Brittannicae insulae,	4	Cernina statio,	46
Brutius ager,	5—44	Cesariensis specus,	16
Bubali,	31	Cete,	36
Byzantium,	6	Chaldea — Chaldaea,	9
		Chorococta,	24
		Chryse, <i>vid.</i> Crise,	33
		Chrysoceras, <i>vid.</i> Crysonae-	
		ras,	6
C.			
Calonstoma,	24		

Chryse—Crise,	33	Cupressi,	53
Ciclopum scopuli tres,	45	Cyrnus, <i>vid.</i> Corsica et Ciri-	
Cilicia,	8	non,	47
Cimbri,	32		
Cimminerium,	42	D.	
Cirinaeia v. Cyrenaica, 33—47			
Cirion insul.,	47	Dacia, <i>vid.</i> Datia,	6
Citerior Cordubensis Bethi-		Datia — Dacia,	6
ca,	3	Dalmatia,	5
Citopolis — Scithopolis,	25	Danubius,	5—6—24
Claudius imperator,	15	Dardania,	5—6
Clitarchus,	11	Delta,	14
Cneius Pompeius,	22	Diana insula,	36
Coaspes fluvius,	20	Dicearchus,	55
Codanus promont.	32	Dicuil,	56
Colles Gemelli,	45	Drepanum promont.	44
Columnæ Herculis, 11—47—49		Dyrrachium,	6
Conchulæ, <i>vid.</i> Conculæ,	33		
Conculæ — Conchulæ,	33	E.	
Coralliba, <i>vid.</i> Oralliba,	33		
Corcodrillus — Crocodilus,	38	Eachites, an Antichtones?	34
Cordubensis,	3	Egelos,	20
Corsica,	47—48	Egeum mare — AEgeum ma-	
Crateses,	45	re,	5—25
Creta,	43	Elegea,	19
Creticum mare,	7	Elephantes,	22—36—37
Crise — Chryse,	33	Eningia, <i>vid.</i> Epigia,	33
Cronium,	32	EO — Eoo,	35
Crysonaeras — Chrysoceras,	6	Ephorus,	11
Crotale,	33	Ephyri campi,	25
Cycladarum mare,	25	Epigia, an Eningia?	33
Cyprum — Cyprus,	8—43	Epirus, <i>vid.</i> Pyrus,	5
Cyrenaica, <i>vid.</i> Cirinacia,	10	Erenata, an Evenata?	39

Erithreus rex—Erythræus, 36	— Eurotas,	25
Erithreus Oceanus — Ery-	— Garonna,	26
thræus Oceanus, 8	— Hermus,	25
Erythrea insul. — Erythræa	— Hiberus,	26
insul., 27	— Hister,	6-7
Erythræus Oceanus, <i>vid.</i> Eri-	— Hiustia — Vistula,	7
thræus Oceanus, 8	— Hypranes — Hyphasia,	
Æthna — Ætæna, 45-46		21
Etruria, 4	— Jordanis,	25
Eudemus Arabia, 8	— Indus,	9-21
Endoxus, 11	— Malva,	27
Euforbea — Euphorbia, 53	— Meandros,	25
Euphrates flum., 8-9-19-20	— Mineus,	26
-38.	— Nilus,	13-14
Europa, 2-3-43-49	— Parapasinus,	32
Eurotas, 25	— Rhenus,	25
Eutuscum mare, 5	— Rhodanus,	26
Euxinus Pontus, 25	— Sperthius,	25
Euxinus, 42	— Tagus,	26
	— Tanais,	25
F.	— Tarus — Varus,	4
	— Tiberis,	25
	— Tigris,	9-20
Fabianus, 51	Fœnici — Phœnici,	41
Ficentia — Phicentis, 47	Fœnix avis — Phœnix,	41
Flumen Achelœus, 25	Fortunatæ insulæ,	27
— Alpheus, 25	Franci,	37
— Ampsaga, 9	Freniani — Frentani,	5
— Ana, 3	Fretus Gaditanus,	48-49
— Arsia, 4	Fretus Siciliæ,	49
— Bætis, 26	Fuaiteres — Physeteres,	34
— Borysænus, 7-25		
— Coaspes, 20		
— Euphrates, 8-9-19-20		

- Oëccenæ, 32 oceano — Orcades, 30
 — Opazion, 41 Isidorus; 27-28-36-38-40-
 — Oralliba — Corabilla? 33 41-45-47-48-49-53-56.
 — Patale, 33 Israchitarum populus, 18
 — Sardinia, 47-48 Ister, *vid.* Hister, 6-24
 — Sardum, 41 Italia, 4-5-45-47-48-49
 — Scandavia, 31 Italus, 57
 — Scandinavia, 33
 — Sicania, seu Sicilia, 44-
 49.
 — Silephantine, 33 Karolus imperator — Carolus
 — Solis, 33-39 imperator, 37
 — Stratioton, 27
 — Tabea, 33 L.
 — Taprobana, 33-34
 — Theras, 33 Lacinium, 5
 — Thile, 28-29 Lacus Arethuse, 20
 — Thilos, 34 — Nilide, 15
 — Trinacria, seu Sicilia, 44 — Salinarum, 51
 Insulæ Acitæ, 39 — Tiberiadis, 25
 — AEgipanum Satyrorum, 11 Lapti Hienius, 23
 — AEgyptiet AEthiopie, 10 Lapudes, *vide* Japudes, 5
 — Aroteræ, 27 Latium, 4
 — Antibachie, 27 Latrones Normanni, 30
 — Bachie, 27 Leæna, 24
 — Fortunatæ, 27 Lemnum insul., 53
 — Gaditanæ, 49 Leones, 17-37
 — Gange (in), 21-37-38 Leuce insula, 42
 — Gorgodes, 27 Leuca, 49
 — Hesperides, 27 Libanus mons, 24
 — Nili, 38 Libia Cirinacia — Libya Cyre-
 naica, 10
 In Septentrionali Britannia Liburni, 5

LOCORUM ET RERUM.

67

Liburnia,	5	— Carpathium,	7
Libya, <i>vide</i> Libia,	10	— Caspium,	7
Licaonia — Lycaonia,	7	— Celtibericum,	3
Ligusticum mare,	47	— Congelatum,	30
Liguria,	4	— Cycladarum,	25
Logos — Lygos,	6	— Egeum Tuscum,	5
Lucanum,	5	— Eutuscum,	5
Luna,	35	— Gallicum,	4
Lusitania,	3	— Hadriaticum, <i>vide</i> Mare	
Lybia,	3-47	Adriaticum,	7
Lybia Cirinacia — Lybia Cyre-		— Hispaniæ,	27
naica,	10-46-47	— Mortuum,	25
Lybia deserta, <i>vide</i> Libia de-		— Pamphilicum,	8
serta,	10	— Pontum,	4-6
Lybiæ pontus,	46	— Rubrum,	8-9-17-18
Lycaonia,	7-8	— Tyrrhenum,	4-19-41
Lygos, <i>vide</i> Logos,	6	Marrucini,	5
Lylibeum promontorium,	44	Mauri,	49
-45.		Mauritania,	9-36-37
Lynceæ,	37	Mauritania inferior,	15
		Mauritaniæ dupæ,	9
		Mauroneum,	45
		Meandros flum.,	25
		Media,	9
Macedonia,	6-25	Medi,	20
Macedonia,	34	Menix insul. — Meninx,	46
Málva flum.,	27	Meotidæ paludæ,	25-42
Mamertini,	44	Mercurii promontorium,	44-
Marcus Antonius,	18	45-47.	
Margaritæ,	34	Meroe insula,	16
Mare AEgeum,	7-8	Mesana — Messana,	44
— AEgyptium,	8	Mesopotamia,	9-20
— Adriaticum,	4-5-6	Mineus, sive Minius,	26
— Africum,	9		

Missi Theodosii,	1-10-43	Narbonensis provincia,	4
Monoceros,	22	Naves Papyraceæ,	35
Monsei Castra, an Moysii Ca-		Naxos insul.,	45
stra?	19	Nevri,	43
Mons Alpes,	4-55	Nilidis lacus,	15
— Apenninus,	25	Nilus flum., 8-13-14-15-17	
— Athos,	53	18-19-20-21-35-38.	
— Atlas,	53-54-56	Nivaria,	40
— Catoten,	19	Noecantrum,	3
— Caucasus,	7	Noica,	3
— Cebennicus,	4	Noricus,	5
— Cercerius,	5	Normanni latrones,	30
— Ethna,	45-46	Numidia,	10
— Hyperboreus,	25		
— Macedoniae,	25	O,	
— Olympus,	5-52-56		
— Pelion,	5-55	OEcecenæ insulae—OEcecenæ,	32
— Pyrreneus,	3-4-56	Oceanus,	3-4-6
— Rhipheus,	25	Oceanus AEthiopicus,	9
— Sævo,	32	— Amalchium,	32
— Scithicus,	21	— Athlanticus,	9
— Solurius,	56	— Britanniae,	30
— Taurus,	7-9-19	— Indicus,	33
— Theonochema,	11	— Occidentalis,	26-28
Morimarimarusam,	32	— Orientalis,	33
Moses,	52	— Septentrionalis,	32
Moysii via,	18	— Sericus,	7
Morini,	50	OEcecenæ, vid. OEcecenæ,	32
Mortuum mare,	25-32	Ogiris,	36
Muli,	31	Oliva,	19
		Olympus,	5-52-56
N.		Onesicritus—Onesicritus,	34
Naracustoma,	24	Opazion insula,	41

Oralliba, sive Coralliba,	33	Pes,	49
Orbis terræ,	1-2-11-12	Peuce,	24
Orosius,	48	Pharaon,	18
Orcades et AEbudæ insulæ descriptæ,	28-30	Pharon,	8
Ostia Tyberiana — Ostia Tiberina,	4	Phenagore insula,	42
		Phicontis, <i>vid.</i> Ficontis,	47
		Philemon,	32
		Phleceæ,	8
		Phoenici, <i>vid.</i> Fenici,	41
		Phrygia,	7-8-25
		Physeteres, <i>vid.</i> Fusiteres,	34
Pachinum,	44	Picentes,	5
Paludes Meotidæ,	25	Picentini,	5
Pamphilia,	7-8	Pisces,	42
Pamphilicum mare,	8	Plinius Secundus, 1-2-4-5-	
Pannonia,	5	6-7-8-9-10-11-13-19-	
Parapasinus-Paropamisus,	32	21-26-27-28-32-33-44-	
Paropamisus, <i>vid.</i> Parapasinus,	32	47-48-49-51-55.	
Parthia,	9	Pompeius (Cneius),	22
Passus,	49	Pontica provincia,	7-8
Pecea,	42	Ponticum mare,	6-25
Peduculi — Pediculi,	29	Pontum Euxinum,	25
Pelagus,	42	Pontum mare,	4-18-24
Peleponense,	44	Prachteæ,	41
Peligni,	5	Prasia,	35
Pelion,	5-55-57	Priscianus, 18-27-28-35-42	
Pelorum promont.	44	-46-52-56.	
Pelusiæ ostium, 13-14-19		Proconnesus,	42
Pentapolitana provincia,	10	Promontorium Candidum,	47
Persicum mare,	9	— Caralitanum,	47
Persicus sinus,	8-36	— Cimbrorum,	32
Persis,	9	— Chrysoceras,	32
Perusca insula,	33	— Crysonæras — Chrysoceras,	6

— Drepanum,	45
— Hesperuceras,	11
— Mercurii,	45
— Rubeas,	32
Propontis,	6-42
Provinciae tres Hispaniarum,	3
Provincia Narbonensis,	4
— Pentapolitana,	10
— Pontica,	7
— Tripolitana,	51
Pseudostoma,	24
Punici libri,	15
Pyrreni montes,	3-4-26-56
Pyrreneus,	3-4-26-56
Pyrreneus Saltus,	3-4
Pyrus — Epirus,	5
Pytheas,	28-32-51

R.

Rauraci,	24
Regia Columna — Rhegia Columna,	44
Regium — Rhegium,	44-45-55
Renoceron — Rhinoceros,	22
Rethia minor — Rhætia minor,	5
Rhætia, <i>vid.</i> Rethia,	5
Rhegium, <i>vid.</i> Regium,	44
Rhenus flum.	5-6-25
Rhinoceros,	22-37
Rhodanus fluv.,	4-26
Riphei Hyperborei montes,	25-32.

Riphei montes,	25-32
Roma,	4
Rubeas promontorium,	32
Rutupis portus,	50
Rubrum mare,	8-9-17-18-36-39.

S.

Saevo mons,	32
Salentini,	5
Salinarum lacus,	51
Saltus Pyrreneus,	3
Sardinia,	44-47-48
Sardum insula,	41
Sardus,	47
Sarmati,	33
Sarmatia,	6-7
Satrapiae quatuor,	33
Satyrorum insulae,	11
Scandavia — Scandinavia,	31-33.
Scenitarum Arabia Trogodite,	10
Scitharum litus,	32
Scithi,	19
Scithia — Scythia,	7-32
Scithicae insulae,	42
Scithicae montes,	21
Scithopolis, <i>vid.</i> Citopolis,	25
Scylla,	44
Scythia,	7
Scopuli tres Ciclopum,	45
Scotia,	30

Sebosus (Stadius),	22	Tārus flum. — Varus,	4
Sedulius,	13	Taurica,	7
Sericus oceanus,	7	Tauromenium colonia,	45
Servius,	46	Taurus mons,	7-9-19
Sepulchrum regis Erithrei,	36	Telas Heracleos,	3
Sicania,	44-47	Terracōna — Tarracōna,	26
Sicilia,	44-45-46-49	Tengitano, <i>vid.</i> Zeugitano,	47
Silephantine insula,	33	Thebais,	14
Sinus Arabicus,	8	Theon Ōchema,	15
— Persicus,	8	Theodosii Missi, 1-2-10-11	-43.
Solinus (Julius), 14-19-20-		Theodosius imperator, 1-3-12	
21-28-31-33-34-37-42-		Theras insula,	33
45-46-48-49-52-53-54.		Thessalus,	57
Solis insula,	33-39	Thessalia,	5-55
Solurius,	56-57	Thile — Thule,	28-29
Specus Cæsariensis,	16	Thilos,	34
Sperthius flumen,	25	Thucydides, <i>vid.</i> Tuchidides,	44
Spilonstoma,	24	Tiberiadis lacus,	25
Stadium,	49	Tiberis flumen,	25
Stagnus Arethusæ,	20-21	Tiberina ostia — Tyberiana,	4
Stadius Sebosus,	22	Tigres,	37
Stratiotōn insul.,	27	Tigris flumen,	9-20
Suibneus,	17	Timosthenes,	11
Syria,	8-43	Trachia — Thracia,	6
Syrtes duæ,	10	Tragoditæ,	39
Syrtis major et minor, 10-46		Trinacria,	44
		Tripolitana provincia, 10-31	
T.		Triquadre,	44
Tabea insula,	33	Trogloditæ,	39
Tanais flumen,	25	Trogodite Arabia Trogloditi-	
Taprobana insula, 33-34-36		ce,	8
Tagus flumen,	26		

Tuchidides — Thucydides, 44	Vara flum. — Varus,	5
Tusci, 5	Varus, <i>vid.</i> Tarus,	4
Tuscum mare, 41-47	Venedi,	33
Tyrrhæicum, <i>vid.</i> Tyrrhæ-	Veneti,	5
num mare.	Vestini,	5
Tyrrhenum mare, <i>vid.</i> Tyr-	Vergiliæ,	35
rhenicum, 2-4-19-25-26	Viennenses,	4
41-43-44-49.	Virgilius, 13-46-52-55	
Tyberiana ostia, <i>vid.</i> Tiberina	Vistula, <i>vid.</i> Hinstia,	6
ostia, 4	Volaterranis vadis, 47-48	
	Volsci,	5

U.

Umbri,	5
Umbria,	4
Ulixis portus,	45
Uri,	31

V.

Vab Arabia,	8
Vadosum mare,	35

X.

Xenophon Lamsachenus — Xe-	
nophon Lampsachenus, 3x	

Z.

Zougitanus mons,	47
Zima,	19

GRAMMATICALIA.

- AE**GIPANUM seu Egipanum, *pro* AEGIPANORUM, id est, satyrorum, 54
- AEronne nomen venti cujusdam lenis, ut favonii, zephyri. *Nota.* Nullibi reperitur hoc verbum. Corruptum sanè fuit; quippe cum eo metrum laborat. 57
- AEthiopia *ab oriente hiberno, ad occidentem hibernum.* Subauditur: *Sita est;* vel potius librariorum incuria excidit, nam, apud Plinium Sec. quem noster hoc loco transcripsit, legitur hoc verbum. Vid. Plin. lib. VI. cap. 30, 11
- Assiriis montibus (sub) Pyrenei. In AEthici cosmographia legitur: *Sub radicibus montis Pyrenei,* 26
- Ballenas *pro* balenas, 34
- Beluas *pro* belluas, 40
- Caryotas fructus palmarum, 40
- Casuram. In Solino, ex edit. Delrii, ita se habet iste locus: *Quæ ad prope casuram secatur.* Ad id, hæc notavit Delrius: « Posset etiam quis « suspicari emendandum; » *quæ ad speciem propè casuræ secatur.* 31
- Ciclopum *pro* cyclopum, 45
- Coartatur *pro* coarctatur, 50
- et coartavit *pro* coarctavit, 18
- Cælo (malè) *pro* cælum, 57
- Conculis *pro* conchyliis, 33
- Conjiciunt. Codex *coniciunt,* Cod. Lam. *conicut,* ambo vitiosissimè. Editiones Solini *conjiciunt:* quam lectionem nostram fecimus, etsi Solini commentatores legi volunt: *conjectant,* 15
- Corcodrillus *pro* crocodillus, 38
- Crassabor. Malè Dicuilus scripsit sicut certos crassabor, ut, etc. Dicendum erat: *pro certis tenebo, vel certos accipiam, dum vel donec, etc.* 2

Cum in hac phrasi, *cum monstra illa cum putredine tabefacta sunt*, inutile prorsus videtur, 40

Dimenssionem *pro* dimensionem, 1

Disputari *pro* disputatur, vel de iis disputari videtur, 52

E sæpius in codd. usurpatur *pro* *ae*, *oe*, ut *ceruleus pro* *cæruleus*, *femina pro* *fæmina*, etc. passim,

Elephanti et elephantes in numero plurali indifferenter legitur passim, ut ap. Cic. et Plin., 54

Eo pro *Eoo*, 35

Ethræ pro *Æthræ*, 57

Expirat pro *expirat*, 15

Farsalico bello pro *Pharsalico*, 15

Febroarii pro *februarii*, 29

Fœnix pro *phœnix*, *fœnicis pro* *phœnicis*, 40; et, *chorographiam pro* *chorographiam*, 3; et *ictiofagorum pro* *ictiophagorum*, 39

Gerula pro *gerulas*; et *gerula* *potuum pro* *vasis*, *scyphis*, *cyathis*, 31

Habitaria, forsàn *pro* à *Britanniâ*, ut rectissimè observavit doctissimus Morellius,

cujus Codex MS. Venet. eandem corruptam præbat lectionem, 17

Hispaniæ descriptio per quam noster incipit, nobis obscura visa est (ut cuius lectori videbitur æquè), et ab omni geographicâ ratione remota. Textum tamen auctoris vitiosum certè sapientium et eruditorum iudicio, sicuti quædam alia in hoc opusculo nihilominus obscuriora loca, submittere voluimus, antequam nostri in Dicuulum appareant commentarii; ut, si quis notatu dignam aperiat sententiam, nos eam moneat, quod et lubenti, atque etiam grato accipiemus animo. Cæterum, in nostro commentario, nihil omissum relinquemus: et hunc locum et alia permulta in hoc opere difficillima, ad geographiæ notiones certas doctisque viris probatas reducere conabimur.

Inconsumpto. Solini Edd. habent *in corrupto*, quod ingenium magis sensum offert,

Latitudo. Non extat in codal. 4
Milia pro millia, 3— et *miliam*,
milibus, *miliaria pro mil-*
lium, *milibus*, *milliaria*, 2,
 19, 42, et alibi passim.

Nimis pro magis, ut nobis vi-
 sum est, 56

Obtantius pro obtutius, 38

Optinente pro obtinente, 20

Populissima. Barbarismus *pro*
populo frequentissima; 21

Promuntorium pro promonto-
rium, 46, et alibi passim.

Provincia pro provincia, 3 —
 et *provinciae*, *provinciarum*,
provinciais, *provincias pro*
provinciae, *provinciarum*,
provinciais, *provincias*, 1,
 2, 3, et alibi passim.

Quem. In duobus MSS. sic le-
 gitur : at Morellius ex MS.
 Cod. Venet. Correxuit *quod*;
 quæ lectio quo solæcismus
 vitetur, adoptanda nobis
 visa est, 3

Renoceron pro rhinoceros, 22

Reppererit pro repererit, et
repperi pro reperi, 2, et
 alibi passim.

Spacia pro spatia, et *spaciis*
pro spatiis, 34, 44, et alibi
 passim.

Tullimus pro tollimus, 13

Scandinavia. Hic locus ex Pli-
 nio excerptus, adeò cor-
 ruptus nobis visus est, ut
 cum ex Plinio ipso emen-
 dandum judicaverimus, 33

Virgilius et alii poëtæ, qui rarò
pedes alienos ab illis (scili-
 cet versibus amphimachris
 Theodosii missorum) *in he-*
roicis carminibus posuerunt.
 Hoc loco, adversus eviden-
 tiam et veritatem pugnat Di-
 cniil : nam, rarò, rarissime
 etiam, hujusmodi versibus
 (amphimachris) usi sunt ex-
 cellentes illi poëtæ. Ideoque,
 Dicnili textum corruptum
 fuisse suspicor; et, legen-
 dum puto : *Qui rarò quidem,*
pedes non alienos ab illis
(versibus) posuerunt. Quod
 reipsa aliquando fuit.

Volscâm (littus), *pro* Volsco-
 rum littus, 5

Nota. Sæpe sæpius in textu
 Dicnili, præsertim in divi-
 sione provinciarum, *puncto*
 usi sumus, et majusculis :
 at, id consultò fecimus; ut,
 et textum auctoris fideliter
 lectoribus offerretur; et, ut
 quarumque partium divisio
 apertius intelligeretur.

INDEX

AUCTORUM QUI A DICUILO LAUDANTUR.

Æ	THICUS?	<i>vide</i>	auctor	tus,	34
	Cosmographiæ,			Orosius,	48
Agrippa,	4-7-8-10-11-44.			Philemon,	32
Artemidorus,	11			Plinius Secundus,	1-2-4-5-
Auctor Cosmographiæ,	24-			6-7-8-9-10-11-13-19-	
26-27-33-51.				21-26-27-28-32-33-44-	
Augustus,	3			47-48-49-51-55.	
Clitarchus,	11			Priscianus,	18-27-28-35-42
Dicearchus,	55			-46-52-56.	
Dicuil,	56			Punici libri,	15
Ephorus,	11			Pytheas Massiliensis,	28-32-
Eudoxus,	11			51.	
Fabianus,	51			Sebosus, (Stadius),	22
Hecatheus,	32			Sedulius,	13
Herodotus,	14			Servius,	46
Homerus,	52			Solinus (Julius)	14-19-20-
Julius Solinus,	15-19-21-22			21-31-33-34-37-38-48-	
-30-36-37-39-42-48-50.				42-45-46-49-52-53.	
Isidorus,	27-28-38-40-41-			Suibneus,	17
45-47-53-56.				Theodosii Missi,	1-2-10-11
Missi Theodosii,	1-2-10-43			-43.	
Moysius,	48-52			Timosthenes,	11
Onericretus, sive Onesicretus,				Thucydides,	44
<i>vid.</i> Onesicretus,	34			Virgilius,	13-46-52-55
Onericretus, sive Onericre-				Xenophon Lampsachenus,	32

SUPPLEMENTUM AD GRAMMATICALIA.

Sola quam nostris MSS. vovimus nimia fides in causâ fuit, cur, plurimas inter parum accuratas, immò vitiosissimas lectiones horum Codd. duæ tantùm, et in notis infrâ paginas relatis, et in Grammaticaliis, sedulitatem nostram, omnemque etiam fugerunt curam; quas, etsi forsitan seriùs (post enim impressum opus nova hæc lux affulsit nobis), restituere tamen ad lectoris commodum nitimur.

Pag. 36, lin. 16.

Malè post *passuum*, punctum et *alineâ* recipitur: nam, hoc modo, phrasis-interciditur, et ordo turbatur. Legendum est:

Sic eamdem longitudinem et latitudinem per milia passuum postea Isidorus in XIII AEthymologiarum libro ostendit, dicens: etc.

Pag. 44, lin. 18.

In duobus nostris Codd. legitur: *Inter se autem promuntoria ac latera distantia spatiis*. Quæ phrasis manca est, atque etiam sensu caret. At, ap. Plin. Sec. ex quo hic excerptus fuit locus, legitur:

Inter se autem promuntoria ac latera distantia his spatiis.

Ità nunc, rectè fuit oratio, et sensus percipitur.

FINIS.

NOV 14 1921

